

Urho Mannen

Siirtolaisemme ja Kotimaa

Helsingissä 1910
Kansanvalistusseura.

Siirtolaisemme ja kotimaa

Siirtolaisuuden vaikutuksesta kansamme
oloihin ja luonteeseen

Kirjoitti

Urho Alanen

Helsingissä 1910

Kansanvalistusseuran toimituksia 154.

Siirtolaisten ja koulun

Siirtolaisten vakuutusyhtiön
toimintakertomus

Vainettu 1910
Raittiuskassan
Kirjapainosija
Helsingissä

Sisällys:

	Sivu
Johdanto.....	5
1. Siirtolaisuuden syht	8
Vanhempi siirtolaisuus	8
Amerikkaan siirtyminen	10
Siirtolaisuuden syht: katovuodet.....	13
Torpparien ja tilattomain olot.....	15
Amerikan työvänsiot.....	16
Naisien siirtolaisuus	19
Erinäisiä siirtolaisuuden syitä	21
Onko Suomessa liikakansoitusta?	23
Maanviljelyksen pula.....	25
2. Siirtolaisuuden vaikutus kansamme taloudelli- siin oloihin.....	27
Varallisuuden lisääntyminen.....	27
Työväkseen kohoaminen	29
Tuhlausta	29
Työvoiman väheneminen ja sen seuraukset	31
Verot	32
Köyhäinhoito kasvaa	35
3. Siirtolaisuuden seurauksia yhteiskunnallisissa, sivistys- ja kirkollisissa oloissa.....	37
Tapaturmat ja sairaus siirtolaisten keskuudessa	37
Siirtolaisten avio-olot	38
Muita perheolojen häiriöitä	42
Palkollisyshyönte	43
Sivistyksen taantuminen	44
Kirkollisten olojen sekäänny: Amerikan avioliitot ..	45
Kaste ja rippikoulu	49
Amerikkaa kuolleet siirtolaiset	51

4. Siirtolaisuuden vaikutus kansamme luonteeseen	54
Hyviä vaikutuksia	54
Huonot vaikutukset: Oman pesän likaaminen.....	56
Romeilu	58
„Jerusalemiin suutari“	60
Kielten jetoitus	60
Ihmishyden aleneminen	62
Anarkistis-sozialistinen henki	63
Epärehellisyys ja petokset	65
Loppulause	67

Johdanto.

Siirtolaisuuden tulva on viime vuosikymmeninä paisumistaan paisunut maassamme. Vuosittain waelttaa työhönkykenevää, woipa sanoa työhön kykenewintä kansaa, niinhywin miehiä kuin naisiakin tuhansittain maastamme tuonne „Suuren Lännen“ kultamaahan, Amerikkaan. Warsinkin on siirtolaisten luku suuri Pohjanmaalla. Siellä on olemassa seutuja, missä suurin osa nuorta wäkeä on matkustanut Amerikkaan, jopa niinkin tarkoin, että wain wanhempi kansa ja lapsi-ikäiset sekä semmoiset nuoret, jotka terweydellisistä syistä owat estetyt, owat jääneet kotiin.

Tätä siirtolaisuutta on hywällä syyllä sanottu suomenistukji yhteiskuntaruumiiseen, jota se todella onkin. Mutta se on samalla isku, jonka tekemä haawa on jätetty werta wuotamaan. Weri tippuu tai paremmin se juoksee wain juoksemistaan, kun mitään sidettä ei ole löydetty, jotta tuo waarallinen haawa olisi woitu sitoa. Se wuotaa yhä woimakkaammin, ja jokainen ajattelewa ihminen woi hywin ymmärtää, miten käy kädelle, miten wihdoin koko ruumiille, kun weri wain saa yhä jolkonaan suoneen isketyistä haawasta wuotaa. Näji herpaantuu, ruumis kuihtuu, se woi kuihtua kokonaan, se kuolee.

Siirtolaisuuskysymys on niin tärkeä ja polttawa isänmaallemme, että siihen olisi wälttämättä kiinni-

tettävä paljon suurempi huomio, kuin tähän asti on tehty. Eikä olisi vain tyhdyttävä pelkkään harkintaan ja puheisiin, vaan olisi jotain enemmänkin tehtävä, jos tehdä voitaisiin, tämän vaarallisen yhteiskuntahaavan parantamiseksi.

Tämän kirjoituksen tarkoitus ei ole, pyyhäntä sen jo edeltäpäin huomauttaa, esittää joitakin keinoja siirtolaisuuden ehkäisemiseksi. Siihen en kykene, myönnän sen mielelläni. Yritän vain lyhyesti selostaa niitä vaihtokuvia, joita olen huomannut siirtolaisuuden aiheuttaneen kansamme oloihin ja luonteeseen. Eitykseni perustuu niihin havaintoihin, joita olen tehnyt Etelä-Bohjanmaalla, missä siirtolaisuus on jo lähemmä neljä vuosikymmentä aina kiihtyvällä vauhdilla vaikuttanut. Havaintojeni tekemiseen on minulla ollut tilaisuus ei ainoastaan sen kautta, että olen suurimman osan elämäni asunut Etelä-Bohjanmaan kansan keskuudessa ja siellä syntynytkin, vaan vielä erittäin sentähden, että olen nyt viimeksi kuluneet yksitoista vuota ollut papin vieraissa kahdessa semmoisessa Etelä-Bohjanmaan seurakunnassa, josta enemmän kuin viidesosa asukkaita on Amerikkaan siirtynyt. Olen tällä ajalla puhutellut satoja sekä Amerikkaan siirtyviä, että sieltä palanneita ja taas sinne uudestaan matkustaneita seurakuntalaisia. Olen myöskin koettanut mieleen johtaa oloja Etelä-Bohjanmaalla ennenkuin tuo siirtolaisuustulwa oli niin suureksi paisunut, kuin se nyt on, ja verrata näitä nykyisiin oloihin. Olen yrittänyt vielä niin puolueettomasti kuin vain olen hymärtänyt huomioon ottaa siirtolaisuuden hyviäkin puolia, sillä onhan sillä niitäkin, tietenkin katsoen toki etupäässä sen turmelevia vaikutuksia.

Kirjoitukseni ei koeta olla luonnollisesti minään kysymystä tyhjentyvästä selostuksesta. Onhan se vain

heikko yritys esittää kansan keskuudessa eläneen ja asioita seuranneen yksittäisen henkilön havainnoita siinä toivossa, että se kehoittaisi sellaisia kansalaisia, joilla on enemmän aikaa ja taitoa, tarkemmin walaisemaan asiaa.

Nun mielestäni on esittämälleni asialle hyödyllistä hiukan selwittää niitä syitä, mitkä ainakin Etelä-Pohjanmaalla ovat waiwuttaneet siirtolaisuuden alkamiseen ja sen kehitystä elwyyttäneet, yritän niistä ensin wähän selkoa tehdä. Tämän teen sitä halukkaammin, kun en ole huomannut vielä misjään näitä syitä tarkemmin esitettyksi. Waista sitte kun olen näistä hiukan jutellut, tahdon siirtä wärjinaiseen aineeseeni, katselemaan, mitä siirtolaisuus on waiwuttanut kansamme oloihin ja luonteeseen.

1. Siirtolaisuuden syyt.

Vanhempi siirtolaisuus.

Matkustaminen ja siirtyminen kotipaikoilta vierai-
siin seutuihin, ensin oman maan rajojen sisällä, ja sitte
ulommas, ei ole Etelä-Pohjanmaalla viimeisten vuosien
tapahantumia. Jo pitkiä aikoja on täältä wäkeä siirtynyt
muille paikkakunnille. Rannikkoseudun ruotsalaisia ta-
wattiin jo monia vuosikymmeniä sitten maamme eri
kaupungeisja rakennusmiehinä. Nämä Etelä-Pohjan-
maan taitawat salwumiehet tunnettiin siellä jo sinisistä
vaatteistaan, jotka olivat heille ikäänkuin kansallis-
puvuiksi muodostuneet. Taitawina rakennusmiehinä oli-
wat he hywin haluttuja sekä laivanweistämöillä että
kaupunkitalojen rakennuksilla. Heitä seurasi kintereillä
naapurikuntain suomalaisia, jotka olivat kykenewiä kuin
ruotsalaisetkin rakennustöihin. Kielitaitonsa wuoksi sen ai-
kaijsissa, enimmäkseen ruotsalaisissa kaupungeisja saivat
kumminkin ruotsia puhuvat salwumiehet aina etusijan
suomalaisten rinnalla.

Wähitellen siirtyi näitä Etelä-Pohjanmaan kirwes-
miehiä aina Wenäjälle asti. Me tapaamme heitä suuret
joukot jo wiime vuosifadan festiwaiheilla Pietarin ja
Kronstadtin laiwaweastämöillä tai „warweissa“, kuten
Etelä-Pohjanmaalla oli ruotsinmukaijesti tapa sanoa

Siellä keräsiwät toiset koto kauniita rahafummiä, joita sitte kotiinsa lähettiwät ja mukansa toivat.

Samalla aikaa tapaamme Eteläpohjalaisia työmiehiä maamme kanawarakennuksilla. Warjinkin Saimaan kanawalla oliwat monet Etelä-Pohjanmaan miehistä työhommisja, useat perheinensäkin.

Nun sitten alettiin rautateitä rakentaa maassamme, siirtyi kansaa eteläpohjanmaalta suuret joukot näihin työtoimiin. Voimmepa sanoa, että useat ensimmäisistä rautateistämme ovat suureksi osaksi Pohjanmaan miesten rakentamia. Warjinkin oli w. 1867 ja 1868 rakenteella olemalle Riihimäen ja Pietarin väliselle rautatielle, juuri silloin sattuneen ankaran katowuoden wuoksi, paljo kansaa Etelä-Pohjanmaalta siirtynyt. Runsas osa kuoli siitä tauteihin ja puutteisiin mainitun rautatien warjilla, niin että monen Etelä-Pohjanmaan miehen ja naisen ruumiit lepääwät tuntemattomisja haudoisjaan niiden seurakuntain hautausmailla, joiden läpi tuo tie kulkee.

Rautatien töisjä kulkeminen tulikin siihen aikaan niin yleiseksi Etelä-Pohjanmaalla, että sitä lufuisjsja lauluisjakin laulettiin. Se tuli warjinaijeksi työmaaksi seikkailun ja matkan haluisille nuorillekin, joten woitiin laulaa:

„Rautatielle hufiwilipojat olis' omiansa,
Olutta ja rommia he ostaa markoillansa“.

Siwumennen olkoon mainittu, että nythään on Etelä-Pohjanmaalla jotenkin pienet joukot henkilöitä rautateittemme rakennushommisja, sillä Amerikkaan on niin paljo jo siirtynyt sieltä wäkeä, ettei sitä enää rautatien töihin riitä.

Paitji näisjä jo mainitsjemisjani hommisja liikkui ja on jo wuosikymmeniä liikkunut lufuisasti Etelä-Pohjan-

maan kansaa pienillä kauppatavaroilla laajalti maassamme. Osa kuletti, ja kulettaa vieläkin vähässä määrin, kaikenlaisia miesten ja naisten kotiteollisuustuotteita, osa kuletti pientä rihkamatawaraa, toisinaan niin vähässä määrin, ettei tuommoista kaupustelijaa woinut tavallisesti kersäläisestä erottaa. Kauppatawarain joukossa oli wälisiä lääkkeitäkin, joita apteekkeista oli ostettu ja useimpien runsaasti puhtaalla, silkalla wedellä sekoitettu.

Kun sitte oli noin opittu liikkumaan laajalti kotimaassa, vieläpä Pietarisä ja Kronstadtissäkin asti, ruvettiin kulkemaan työansioilla läntisessä naapurimaassa Ruotšissäkin. Perä-pohjalaiset, joita ei edes merikään erottanut mainitusta maasta, olivat kai jo vuosifatoja kulkeneet työhommisä Ruotšin, ja etenkin Norjan puolella. Wiimeksi mainitusä maassa Ruijan kalastuspaihat houkuttelivat monta Perä-Pohjanmaan miestä sinne onneansa koettamaan. Mutta jopa osasivat eteläpohjalaisetkin wiime vuosifadan 7:llä ja 8:lla kymmenluvulla siirtyä Merenkurkun yli Ruotšiin hakemaan työansiota sen maan rautatietöissä ja sahalaitoksissa. Siellä rahankurssin wuotši, kun kruunu wastasi markkaa meillä, tuntuivat työansiot edukkaimmilla.

Amerikkaan siirtyminen.

Mutta kun kerran oli totuttu liikkumaan näin iänmaan rajojen ulkopuolella, heräsi halu siirtyä, kuten löytöretkien aikoina, aina kauwemmaksi ja kauwemmaksi. Kenen pohjalaisen miehen mieleen ensin johtui lähteä työansioille Amerikkaan, ja mistä tämän maakunnan paikakunnalta ensimmäiset henkilöt sinne siirtyivät, ei ole minulle tunnettu. Se kyllä on tunnettu asia, että perä-pohjalaiset sinne ensin matkustivat. Se taas en war-

maankin saivat kuulla Amerikan hyivistä työansioista Ruotsin ja Norjan kansalaisilta, jotka sinne ennen suomalaisia olivat työnhakuun siirtyneet.

Ensimmäiset eteläpohjalaiset lienervät Amerikkaan siirtyneet noin loppupuolella viime vuosikadan seitsemättä ja alkupuolella kahdeksatta vuosikymmentä. Hywin vielä muistan ensimmäisen Amerikkaan siirtyneen henkilön syntymäseurakunnastani Rauhavalta. Se oli eräs pikkutilan isäntä Juho Kustaanopika Kalliofoski. Ryttöä polttaessaan oli hän päästänyt walkean metsään. Se poltti useita neliöwirstoja naapurienkin metsiä. Tästä joutui hän luonnollisesti heille korwausta maksamaan. Kun oli jo entisestäään welassa eikä talon tuloista woinut ajatellakaan kytenewänsä noita welkoja suorittamaan, päätti hän silloin lähteä Amerikkaan, toivoen sieltä taitawansa rahoja koota. Mistä hän oli tietoihinsa saanut Amerikan hyvät työansiot, en woi sanoa. Kenties oli kuullut joidenkin kauempana kulkeneiden niistä kertowan, itse ei hän ollut paljo liikuskellut. Tämä hänen Amerikkaan lähtönsä tapahtui vuonna 1873.

Norwin olivat hämävät tiedot Etelä-Pohjanmaalla siihen aikaan Amerikasta. Lauleskeltiin jo tosin:

„Mennään pojat Amerikkaan, siellä on hyvä asia.
Kahwetta ja sokeria Amerikassa” kaswaa.”

Pleinen luulo oli näet vielä, että kaikilla Amerikassa kaswoi sokeriaineita, kahwia, wiikuna- ja rujinapuita. Muuten ei sen maan oloista juuri paljon mitään tietty. Kaufana arweltiin sen olewan ja hywin kumman maan, ja että aurinko siellä paistaa suoraan seipään reikään. Senpätähden olikin tuo jokaisen mielestä siihen aikaan hywin uskallettua, kun mies lähtee niin pitkälle matkalle kuin Amerikkaan, ja siksi-pä olikin tämä lähtö yleisenä puheenaineena koko seurakunnassa.

Pittäaikaiset ei tämän ensimmäisen lähtijän matka muuten tullut. Lienee hän siellä wiipynyt parisen, kolmisen vuotta. Wähän hän myös rahoja lähetti ja vähän hänellä oli niitä, kun kotiinkin tuli. Merkkillisenä miehenä häntä kumminkin pidettiin, kun noin pitkän matkan oli tehnyt, ja „Amerikan Jusiksi“ häntä sittemmin kutsuttiin koko elinaikansa. Paljo oli hänellä myöskin kerrottavaa tuolta matkalta, waikka hän ei ollut nähnytäkään kahvi- ja sokeripuita eikä edes rusina- ja wäskynäpuitakaan. Palkka lienee siellä ollut jommoinkin, mutta kielen taitamattomuus synnytti kowin paljon haittaa ja se lienee tehnyt olon siellä silloin, kun Amerikassa oli niin werrattain vähän suomalaisia, tukalaksi. Mahdollisesti oli koti-ikäwä häntä myöskin ahdistanut ja saattanut hänet paluumatkaa noin pian ajattelemaan.

Kesti jonkun aikaa ennenkuin sai toisen seuraajan Kaupawalta tuo „Amerikan Juski“. Mutta wähitellen alkoi yksi ja toinen sinne siirtymä ja sitte aina useampia, kunnes niiden lukua woi laskea vuosittain sadoilla. Nykyään lienee Kaupawaltakin parin tuhannen paikoin asukkaita Amerikassa.

Kuten Kaupawalta, alkoi samaten ja samoihin aikoihin muistakin Etelä-Bohjanmaan kunnista matkustaa siirtolaisia Amerikkaan, ensin vähemmissä erin, sitten aina suuremmista ja suuremmissa joukoissa, kunnes tulwa paisui nykyiseen suuruuteensa. Ensin olivat ruotsalaiset rannikkokunnat siirtolaisuuden etupäässä, mutta nykyään owat suomalaiset tässä suhteessa aiwan naapuriansa weroiset. Maanomistajia mahdollisesti matkustaa Amerikkaan ruotsalaisilta seuduilta enemmän kuin suomalaisilta.

Siirtolaisuuden syht: Katovuodet.

Kun olemme täten hiukan katselleet siirtolaisuuden alkua ja kehitystä Etelä-Bohjanmaalla, olisi meidän nyt siirryttävä tarkastelemaan niitä syitä, jotka etupäässä ovat mainituksa maakunnassa waellus- ja siirtolaisuus-halua synnyttäneet.

Ensimäisenä ja tärkeimpänä on mainittava usein sattuvat katovuodet, jotka Etelä-Bohjanmaallakin noin pahasti silloisina aikoina wierastelivat. Oli niitä ollut tietenkin entisaikoina myöskin, mutta harva asutus, kehitysmättömät kulkutiet ja itse kansankin kehitysmättömyys pidättivät waelluskulun ja totuttivat sen karsimään mitä kurjimpiakin oloja. Mutta kuta enemmän olot kehittyivät, sitä sietämättömämmäksi myös tuli puutteen karsiminen. Kun siis katovuosia taasen sattui, ei jääty ristissä käsin odottamaan kurjuuteen nääntymistä, waan päätettiin taistella elämästä ja etsiä hengenpiteitä kotinurffien ulkopuolella.

Muistan nuoruuden päivinä puhutellesani erästä vanhaa pikkutilan isäntää, joka nuorempana ollessaan oli ahkerasti kulkenut Hämeen ja Sawon mailla kaupparetkillä, miten hän vastasi, kun kysyin syitä tämänöisiin retkiin. Hän sanoi: „Mitäpä minullakin oli talostani hyötyä, kun kuutena tai seitsemänäkin kesänä peräkkäin tuli jemmoinen kato, että riihen jywät woi pohjimmella riihestä kotiin tuoda. Eiwätkä nekään olleet mitään jywä, olivathan pieniä kuin kuminat. Senpätähden täytyi mennä maailmalle hakemaan ruokaansa, jollei tahtonut nälkään kuolla.“

Juuri nuo usein sattuvat katovuodet olivat alkua ja pääsyynä Etelä-Bohjanmaan kansan waellusretkiin. Katovuosia sattuihin entisaikoina paljo useammin kuin

nyt. Ja olihan tällä luonnolliset syynsä. Perustuuhan Etelä-Pohjanmaan maanviljelys suurimmaksi osaksi suoviljelykseen, josta onkin ollut maakunnan paras tulolähde. Mutta noin 50 vuotta takaperin olivat nuo nyt peltoina ja niittyinä rehoittavat avarat alat wetelinä newoina, joiden ylitse kesäisinä aikoina vain linnut woiwat lentää.

Niinpä esimerkiksi tuo laaja Lapuan ja Rauhavan välillä olewa Särkymänewa, misjä nyt owat kunnallisneuvos J. W. Lagerstedt-wainajan ja monen muun maanviljelijän suuret, kuuluisat suoviljelykset, oli vielä noin neljäkymmentä vuotta sitten niin wetelänä suona, että sen läpi woi tuskin kulkea. Oliwa Rauhawalla entisaikaan kertomus eräästä sata vuotta takaperin eläneestä tietäjäufoista, joka oli ennustanut Särkymänewan läpi vielä kerran maantien rakennettawan. Sitä ennustusta ei entisaikana kukaan uskonut, niin mahdottomana sitä pidettiin. Wuonna 1868 „nälkätalwella“, kuten kansa sitä nimittää, rakennettiin kumminkin Rauhawalta Lapuulle maantie mainitun newan läpi. Sittemmin on tapahunut toinen yhtä uskomaton seikka, nimittäin se, että tuo suo, joka on noin parisenkymmentä neliökilometriä laaja, on nykyään suurimmaksi osaksi tehty wiljelysmaaksi.

Mutta kuten jo olen maininnut, oli tämä suo, samaten kuin monet muutkin suuret suot, noin wiisikymmentä vuotta takaperin wetelänä newana. Kuten tiedetään owat tällaiset wetelät suot, joista tuskin milloinkaan jää kokonaan sulaa, warjinaisia hallan pesiä. Kun sentähden oli vähänkin wiileämpi ilma, tuli halla, joka wei ei ainoastaan metsätorpparin pikkukylwöt, mutta käwi wierastamaşa talollistenkin rintamaille olewia wiljelyksiä, jotka eiwät olleet järin suuria.

Mitäpä silloin oli muuta tehtävää, kuin lähteä hakemaan ruokaansa muualta, ellei puutteeseen ja nälkään tahtonut kuolla. Hyvin olivat ja tietenkin ovat vielä nytkään enemmänkin eteläpohjalaiset vasta-ahoisia pettu- ja muuta sekaleipää syömään. Pohjanmaan kansa on aina pannut arvon hyvälle ruualle. Dnhan vanha laisku, jota kertoo miten toisten Suomen maakuntain työmiehet työpaiikka hakiessaan kyselevät, mikä työn raskautta, mikä palkan suuruutta, kun sitä vastoin pohjalaisen työmiehen ensimmäinen kysymys on: „minäläinen ruoka siellä on.“

Torpparien ja tilattomain olot.

Kun talollisten asema Etelä-Pohjanmaalla entisaikoina oli huono, niin ei suinkaan tilattomien ja torpparien tila ollut parempi. Pahin asia oli, ettei varsinkaan talvisaikoina heillä tahtonut olla työn ansiota. Tämä talvisten työansioiden puute onkin ollut yhtenä ja samalla sängen painavana syynä hynnyttämään ja kehittämään eteläpohjalaiisten vaellushalua. Talvella ei ollut talollisilla itselläänkään suuria töitä, vielä vähemmän oli heillä niitä antaa torppareille ja itsellisille. Siljelykset olivat sängen pieniä ja niiden hoito hyvin alkuperäistä. Terwaa poltettiin kyllä, mutta sen valmistukseen tarvittavat terwaspuut hakkasivat ja halkoivat talojen omat miehet talwen kulussa itsekin, niin ettei siitä paljo siivullisille työansiota tullut. Miinoastaan kesällä ja silloinkin etupäässä heinä- ja leikkuaikana oli ansiotöitä saatavina. Minimoisekfi toimeentulo muodostui silloin, kun parina korkeintaan kolmena kuukautena vuodessa sai olla työansioisja, woi sanomattakin arvata. Oli sellaisia perheitä, joiden isät koet-

tivat pysyttellä kotiseuduilla ja elättää joukkoaan niillä työansioilla, mitä siellä oli saatavina. Mutta kyllä elämä muodostui silloin kurjaa kurjemmaksi. Tuskin mikään lapsuuden ajan muistoista on painunut niin syväälle mieleeni, kuin noiden tuommoisten perheiden elämä.

Perheen isän aika kului talvella siihen, että haes- keli puita metsästä höffkelinsä lämmittämiseksi, pyysi pauloilla jonkun jäniksen ja linnun ja narverteli hiukan käsitöitä. Kun perheeltä rupeesi ruoka loppumaan, tähtyi mennä jonkun varakkaamman talollisen luo pyytämään häneltä velaksi viljaa, kesällä tehtävää työtä vastaan. Niin syötiin talvisaikana jo tulewan kesän ansiot. Ennenkuin sitte nuo talvelliiset velat olivat tulleet maksetuiksi kesäisillä töillä, olivat työansiot sinä vuonna joltisentkin tarffaan loppuneet eikä täten ollut muu edessä, kuin uusien velkain tekeminen tulewan kesän varaksi.

Nä n koin surullinen oli entisaikana itsellisten ja pienten torpparien elämä ja tila Etelä-Bohjanmaalla. Ei voi sentähden ihmetellä, että se siksi vilkkaaluontoisessa kansassa, kuin siellä on, synnytti wähitellen tyytymättömyyttä ja halua etsimään parempaa toimeentuloa ja parempia ja pysyväisempiä ansioita. Olihan tässäkin joltisentkin pätevä syy Amerikkaan siirtymiseen.

Amerikan työansiot.

Saapuivat sitte edulliset tiedot työansioista Amerikassa ja siellä saatavina olevista suurista työpalkoista, ja ne waikuttivat lumoawasti ihmisten mieliin Etelä-Bohjanmaalla. Eihän oltu ennen kuultukaan, että tallinen työmies saisi kymmenen ja wiidentoista markan päiväpalkkoja, jopa suurempiaakin.

Tämän palkan suuruuden vaikuttaa, kuten tunnettu, se suuri ero raha-yksikön välillä, mikä on olemassa Amerikan dollarilla ja Suomen markalla. Amerikassa on näet dollarilla monissa asioissa, erittäin työpalkkain maksossa, hyvin usein sama asema kuin Suomessa markalla, tai toisin sanoen, siellä saa hyvin usein päivätyöstään työmiehes yhtä monta dollaria kuin täällä markkaa.

Sitäpaitsi on siellä, jollei noita vaikeita aikoja oteta laskuun, joita demokraattisen puolueen vallassa ollessa on toisinaan sattunut, aina työtä ollut saatavissa. Kun nyt sentähden mies siellä vähänkin säästää, niin pian on hänellä pieni pääoma, kun hän dollarinsa markoiksi muuttaa, sillä onhan tuo dollari enemmän kuin viisi kertaa suurempi markkaa. Tämä raha-yksikön ero ja alituinen työnsaanti on ollutkin, kuten jo osaksi olen huomauttanutkin, suurimpia vetovoimia, jotka ovat liikkumisenhaluista ja liikkumaan tottunutta Etelä-Bohjanmaan kansaa saaneet suuntaamaan matkansa Amerikkaan työansioille.

Kun olen puhutellut jemmaisia henkilöitä, jotka ovat useampia kertoja Amerikassa käyneet ja taas sinne palanneet, ja kysynyt heiltä, miksi he nyt uudestaan ovat matkalle menossa, miksi eivät täällä yhtään pysy, niin olen saanut heiltä vastaukseksi:

„Täällä on niin harvoin palkanmaksupäiviä, ja jos niitä onkin, saa niin huonoa palkkaa, siellä saa suorituksen työstään joka viikko tai kumminkin joka toinen viikko ja aivan toisellaisen maksjon.“

Nämä tässä esittämäni seikat saivat miehätysvoimaa ja vaikutusta ihmisjoukkoihin ja siten kannattivat siirtolaisuustulvaa. Amerikkaan matkustanut perheenisä, joka vertaili elämänsä vaikeuksia Suomessa siirtolaisten oloihin Amerikassa, toimitti pian perheensäkin

sinne. Wali kirjoitti welsjelleen, sijar sijarelleen, isä pojalleen, tuttava tuttavalleen, ja niin sytytettiin sytyttämistään Amerikan kuumetta.

Itsellinen ja torpanmies matkustivat Amerikkaan ennen kaikkea toivosja woidakseen hanffia itselleen niin paljon waroja siellä, että saisiwat sitte kotiseuduillaan jonkun wakarwamman asunnon tai jonkun pikkutilan ostaa. Sillä niin ahtaisi ja niin waikeiksi eivät ole asun-olot, ainakaan Etelä-Bohjanmaan suomalaisen kansan keskuudessa, muodostaneet, ettei siellä saisi tiloja keli-hinnoilla ostaa, kunhan wain olisi rahoja siihen. Täytyihän matkustaa Amerikkaan woidakseen itselleen sen werran omaisuutta hanffia, että woisi tuommoisen tilan itselleen hanffia.

Welkaantunut talon ijäntä on taasen vuosikausia taistellut welskataakan kanssa, mikä on hänen hartioitanja painanut. Hän kuulee, että Amerikassa työmies voi lyhyessä ajassa tulla pienen omaisuuden omistajaksi. Siksiäpä päättääkin hän tehdä yrityksen päästä welskataakan painosta menemällä josjokin wuodeksi Amerikkaan. Monelle tuo matka ei ole mikään huwimatka. Olen kirjoittanut mainetodistuksia matkaa warten monelle semmoiselle pikkutilan isännälle, jonka filmistä owat khyneleet wuotaneet, kun olemme matkasta ja kodin jättämisestä puhuneet. Moni on sanonut minulle:

„En mitenkään tahtoisi perhettäni jättää ja matkalle lähteä, mutta kun welka ei ollenkaan wähenene, waan tahtoo kaswaa. Olen yrittänyt siitä päästä täällä, mutta suurimmalla säästämöisyyhdelläkään en ole sitä woinut tehdä. Yritän mennä Amerikkaan, jos saisi siellä niin paljo kotoon, että welskani woisin maksaa.“

Olen warma, että tässä on ollut tosi edessä, ettei mies ole wain turhan wuoksi matkalle lähtenyt.

Talon poika, joka on toivosja saada isän tilan, lähtee Amerikkaan siinä toivosja, että woiji siellä jonkun wuoden kuluessja koota siksä suuren pääoman, jolla saisi lunastaa tilan toisilta perillisiltä alkaakseen welattomana taloan asua. Täällä ollessjaan ei nimittäin luule tämän niin helposti onnistuwan.

Kun talo on niin pieni, ettei sitä woi enää pienemmäksi halkoa eikä perintöosa ole niin suuri, että sillä woiji jommoistakaan tilaa ostaa, lähtewät ne perilliset, joille ei taloa anneta, Amerikkaan toivosja saada siellä siksä suuren pääoman, että woisimat sillä ostaa joskus itselleen tilan kotimaassa.

Olkoon tässä siwumennen mainittu, että harwa ensi kertaa Amerikkaan menewä, jollei siellä ole wafinaista tilaa omaisilla, matkustaa sinne heti siinä mielessä, että jäisi elämänajakseen Amerikkaan. Zotenkin kaikilla on ensi kertaa sinne mennessjään se mieli, että palaisimat sieltä tänne elämään ja kuolemaan.

Naiisten siirtolaisuus.

Kuten tunnettu matkustaa nykyään Amerikkaan Etelä-Pohjanmaalta hywin paljo naisiakin, ei wain semmoisia, joiden miehet tai isät jo ennen owat sinne menneet ja omaisensa sinne tahtowat, mutta paljo nuoria naimattomia tyttöjä aiwan toisellaista syistä.

Niinpä on sellaisia, joiden sulhanen on sinne mennyt ja waatii sinne morsiantaankin, lähettäen joko rahaa tai matkapiletin hänelle. Tietenkin lähteen tämmöinen neitonen mielihyväällä sulhasensa luokse.

Mutta paljo matkustaa sinne semmoisiaakin, joilla ei ole siellä ketään miestä, johon olisi kiintynyt, mutta kenties hiljainen ajatus, että siellä woiji löytää kump-

paninsa. Avioliittomarffinat ovat kotipitäjässä tulleet kowin kehnoiksi, kun suurin osa nuoria miehiä on mennyt Amerikkaan. Mutta tuolla suuressa lännessä ne sitä vastoin on kuultu olewan oivalliset. Harwa Etelä-Pohjanmaan tyttö, joka sinne on mennyt, on wanhakki piiaffi jäänyt.

Amerikkalaiset lait ja elämäntawat ovat näet sellaisia, että ne ovat omiaan hywin helposti saamaan avioliittoja toimeen, kuinka onnellisia sitte, se on eri asia. Siellä ei päivänaitainen ja julkinen seurustelu nuoren miehen ja naisen välillä tarvitse kowin kauwan kestää, kun jo hyvä tapa waatii, että sen on paras avioliitolla päättää. Yönaikeista seurustelua, johon kansan nuoriso, häpeä kyllä, Etelä-Pohjanmaalla on liaksikin tottunut, ei siellä suvaita ensinkään. Jos siellä semmoista tapahtuu siinä merkityksessä kuin täällä, olettaen tietenkin, ettei tyttö ole yleinen nainen, pakottaa laki ja hyvä tapa tällaiset nuoret wälttämättömästi menemään avioliittoon. Näin ollen syntyhykin siellä, kuten sanoin, hywin helposti avioliittoja, mutta tämä on taas sen omiaan kehoittamaan monta tyttöä, jotka eivät ole täällä omaansa löytäneet, hakemaan sitä Amerikasta. Wanhakkipiiaffi jäämistä pidetään vielä kansamme keskuudessa, ainakin Etelä-Pohjanmaalla, melkein samana kuin ennen Israelissa, puolihäpeänä. Sanotaan aina: „se ei ole ketään saanut miehelleen.“

Suonnollisesti on myöskin naisilla samat syht kuin miehilläkin siirtymään Amerikkaan, nimittäin hyvän palkan toivo. Kyllä on palveluswäen palkka Etelä-Pohjanmaalla kolmen viimeisen vuosikymmenen aikana kohonnut kaksin- jopa kolminkertaisekkin entistään. Dietenkään eivät meikalaiset pikkuwiljelijät, sillä semmoisia suurimaksi osaksi Etelä-Pohjanmaan tilalliset

ovat, voi kilpailla amerikkalaisten kanssa palkan maksussa. Kun meikäläiset palvelustyöt saavat kuulla, että siellä Amerikassa kahdessa jopa yhdeksäkin kuukaudessa voivat saada saman palkan kuin täällä kokonaisessa vuodessa, niin ei ole ihme, että heissä syntyy halu päästä sinne onneansa koettelemaan.

Mutta ei vain parempi palkka, vaan myöskin helpompi työ, parempi ruoka ja mukavammat olot, joista tuttavat ja omaiset niin heleävärisesti kirjoittelevat, ovat omiaan kiihottamaan meikäläisissä naisissa Amerikkaan siirtymisen halua. Ja tietävästi onkin naisilla useammiten Amerikassa helpommat olot kuin Suomessa. „Amerikka on miesten helvetti ja naisten taivas“, on Etelä-Pohjanmaalla kulkewana sananpartena. Siksiipä tuumaillewatkin Etelä-Pohjanmaan kansan naiset, että „kuka sitä viittä navetoissa ja lantatunkioilla hääriä, kun Amerikassa saa olla hienona naisena komeissa siisahuoneissa, ja kufapa täällä viittä silakkaa ja piimää syödä, kun sinne woille ja wehnäsellesse pääsee.“

Entäs ne komeat puwut, hatut, silkki- ja sametti-hameet, jota siellä saa päällensä panna! Täällä vain herrasnaiset hatuissa kulkewat, siellä ei ole mitään erotusta, vaan ovat kaikki rouwia ja „ryökyviä“. Sikäpä tämä olekaan naisilla pieni wetowoima. Onhan sitä mukawa katsella miten „mökin Maija“ ja „torpan Piisa“, oltuuan muutaman kuukauden Amerikassa, lähettävät sieltä valokuvansa, misä esiintywät hienoina herrasnaikkosina.

Erinäisiä siirtolaisuuden syitä.

Tulemme nyt sitten vieläkin vähemmin mielsyttäviin syihin, jotka ovat siirtolaisuutta Etelä-Pohjanmaalla josjain määrin enentäneet. Siirtolaisten jou-

kosja on sellaisiakin, joiden matkoihin ei voi löytää mitään pätevämpää syytä. Tai mitä voi sanoa sellaisista varakasten talojen pojista ja tyttäristä, joilla täällä kotimaassa olisi kyllältä työtä ja ruokaa, rahaa ja tavaraa, tai ammattilaisista, joilla on hyvät tulot kotimaassakin, mutta jotka tästä huolimatta lähtevät työnansioille Amerikkaan. Edellisillä ei ole tietääkseni mitään muuta syytä kuin se, että he siten pääsevät isän ja äidin käskywällän alta vapaaseen Amerikkaan, missä luulevat suuremman vapauden saavansa. Onhan siellä tarjona kaikilla kappakotit ja tanssipaidat, eikä siellä kukaan puhu, waikka kuinka riehui. Jälkimäiset taas luulevat kai Amerikassa kuten sanotaan „puuweitfellä hopiaa leikkaavansa“.

Syhyin paljo myöskin waikuttawat siirtolaisuuden kasvamiseen Amerikasta kotimaahan palaavien henkilöitten puheet ja kertomukset tuon „Suuren lännen“ warallisuudesta ja kotimaamme olojen kurjuudesta. Täällä ollessaan eivät he juuri muuta tee kuin moittivat ja parjaawat meikäläisiä oloja ja kiittävät amerikkalaisia; näin tekewät warfinkin naiset. Meikäläiset työhömmit ja palkat owat ferrasjaan keltwottomia, ruuasta puhumattakaan, mutta Amerikassa owat olot kuin taiwaassa. Ettei tämmöinen puhelu ole ympäristöön waikuttamatta, on itsestään aiwan selvä.

On kyllä aiwan toisellaisiakin Amerikasta palaawia siirtolaisia. On semmoisia, jotka rehelliisesti tunnustawat, että jos meillä yhtä ahkerasti ja lujasti kuin Amerikassa työtä tehtäisiin, niin voisimme wallan hywin täällä toimeen tulla. Mutta tällaisten henkilöiden jätewät puheet huffuwat ferrasjaan toisten ylöttömään Amerikan oiwallisuuden ylistämiseen ja oman maan olojen moittimiseen. Ihme ei olekaan, että moni sellainenkin, jolla täällä on jotenkin wafawa toimeentulo,

tämmöisiä puheita kuullessaan wiehättyy myymään täällä asuntonsa ja omaisuutensa ja siirtymään tuonne kultamaahan. Yhme ei ole, että waringin nuorempi wäki noita kuullessaan on yks'kaks' Amerikan kuumeen wallassa, jota kuumetta ei voi muuten parantaa kuin siten, että wanhemmat päästävät, waikka kirwelewällä sydämellä, lapsensa menemään. Siksiä saakin kuulla, kun puhuttelee warakkaita vanhempia, joiden lapset ovat menneet Amerikkaan, heidän lausujan:

„Näimme aiwan turhaksi estelemisen, sillä eihän sillä muu ollut aamusta iltaan suussa kuin se, miten pääsi Amerikkaan. Ajattelimme silloin, että on kaikkein paras, että hän saa halunsa tyydytetyksi ja pääsee sinne menemään, ei se kumminkaan ennen siitä puhumisesta laakaa, eikä tuota puhetta aina jaksu kuullakaan.“

Onko Suomessa liikafansoitusta?

Olen tässä katsellut pääasiallisimpia syitä Amerikkaan siirtymiseen. Tahallani olen jättänyt tähän asti mainitsematta erään syyn, jota olen kuullut taloustieteen tutkijainkin puolelta esitettävän hywinkein tärkeänä, jopa pääasiallisimpana, nimittäin liikafansoitusta, jota muka jo Pohjanmaallakin olisi olemassa.

Tälle syylle minä en kumminkaan voi antaa kowinkaan suurta merkitystä. Liikafansoituksesta, siinä yleisessä merkityksessä kuin taloustieteessä sitä käytetään, ei voi vielä meidän maamme oloihin nähden puhua. Ruotsalaisilla rannikkoseuduillamme, jossa tilat ovat pieniä ja maa enemmän wiljelty, woiji siitä hiukan mainita. Oloja tarkemmin tuntewa ei edes siellä voi liikafansoituksen olemassa olosta walittaa. Ja sitä monestakin syystä. Eihän sitä voi sanoa liikafansoituksen

shyksi, kun ruotsalainen talonomistaja ilman pakottavaa tarvetta myy tilansa naapuriseurakunnan suomalaiselle miehelle siirtymäkseen sitte itse Amerikkaan. Sitäpäitfi vähemmässä määrässä yritetään voimaperäistä ja järkipäristä wiljelystä ruotsalaisilla feuduilla, jota wiljelystapaa käyttämällä tilat woisiwat olla vielä pienempiä kuin ne nyt owat, samalla kuin ne tuottaišiwat wiljelijöilleen saman sadon kuin huonosti hoidetut laajemmat wiljelykset. Kalastaminen, joka olisi paljo tuottavampaa, jos sitäkin järkipärisesti harjoitettaisiin, woiji antaa elatuksen joltifestikin suuremmalle joukolle kuin se on, joka sitä nyt harjoittaa.

Wielä vähemmän kuin ruotsalaisilla feuduilla woidaan puhua liikafansoituksesta suomalaisilla. Etelä-Bohjanmaan suomalaisilla feuduilla on vielä paljo wiljelykseen käyttämättömiä, waikka siihen kylläkin kelpaawia maita. Sitäpäitfi nekin, jotka jo owat wiljelykseen otetut, eivät likimaihinkaan ole siinä tilassa, johon ne woisiwat järkipärisen ja voimaperäisen wiljelyksen kautta tulla. Etelä-Bohjanmaan suomalaiset feudut woisiwat hywin elättää monta wertaa suuremman wäestön kuin siellä nyt asustaa, jatkapa wain maanwiljelys saiji enemmän harrastusta ja sitä osattaijin vielä enemmän kehittää.

En siis mielestäni woi kowinkaan suurta merkitystä antaa liikafansoitujelle, kun sitä esitetään eräänä mitä painawimpana siirtolaisuuden shynä Etelä-Bohjanmaalla. Woidaanpa sanoa, että monen yksityisen halussa on enemmän maata kuin mitä hän kunnollisesti woi wiljellä, mutta onhan tämä jotain aiwan toista kuin liikafansoitus. Woidaan myöskin sanoa, että maan arwo on nousnut ja on nykyään siksi kallis, ettei sitä tilaton woi itselleen hankkia, jollei koeta ensin käydä hakemassa

rahoja sieltä, missä niitä helpommin ja mukavammin on saatavissa. Tämähän seikka ei yksistään riitä semmoisia syitä selvittelemään, kuin esim. se on, että moni matkustaa Amerikkaan, waikka hänellä olisi kyllä tilaisuutta täällä elää maanviljelyksellä.

Pääsyynä on tuo, jota tässä olen yrittänyt monelta kannalta selvitellä, nimittäin nuot suuremmat ja edullisemmat työpalkat, jotka Amerikassa ovat olleet meikäläisillä tarjona. Tämä yksin on jo kyllin wahwa wetowoima saamaan meikäläistä työkansaa sinne. Onhan jokaisella ihmisellä halu ja pyrkimys koettaa saada elämäänsä niin mukawaksi ja hywäksi ja päästä niin hyville oloille kuin mahdollista. Wesikin juoksee sinne päin, missä on alawin maa, työwäki rientää sinne, missä se luulee pikemmin ja helpommin saawansa hankitufji elämän mukawuuksia, tai toijin sanoen, missä se nauttii korkeimpia palkkoja. Tämähän on kansantaloudellinen laki. Jatkapa ihmiskunnassa olot tasoittuwat, kyllä siirtolaisuuskin lakkaa. Ei Suomikaan ajumattomaksi jää, waikkapa sieltä nykhyään asujamia siirthykin wuosittain tuhansittain Amerikkaan, jollei joku uusi jääkausi tule Suomea peittämään. Kyllä tämä maakin kerran kokonaan asuttawaksi ja wiljeltäwäksi kelpaa, waikka sen omista lapsista nykhyään niin moni hylkää synnyinseutunsa.

Maanviljelyksen pula.

Wähäisenä syynä emme woi myöskään pitää sitä, että meillä nykhyään on huomattawissa koko paljo kyllästymistä maanviljelyshommiin. Jo kotimaahan jääwäsfäkin maalaiskansassa on tämä hywin suuressa määräsässä nähtäwissä. Monet kansan miehet ja naisetkin siirtywät mieluummin muihin toimiin kuin pysyiwät maanwil-

jelysammattisja. Saetaan kaikellaisia virtoja, pyritään kouluihin, tarkoituksessa saada jotain muuta hommaa, ryhdytään harjoittamaan kauppaa ja kaikellaista keinot-
telua j. n. e. Ei luoteta oikein maaemou antimisiin. Sihnä tähän on tietenk in osakki se, että maanwiljelyksellä tahtoo olla niin paljo wastahakoisuusksia, olletikin kun se ei ole jär-
fiperäisesti järjestetty. Osakki myösk in se, että kilpailu ulfomaalaisten maanwiljelystuotteiden, jopa karjantuot-
teidenkin kansja, on niin suuri, etteiwät meikäläiset maanwiljelijät tahdo jaksaa tätä kilpailua kestää; osakki wielä sekin, että maanwiljelijät tai tilanomistajat ovat enemmän kuin kutkaan muut werotetut. Ne saawat yksin ylläpitää maantiet, kestikiwarit, kärkejahuoneet, wan-
ginfuljettajat j. n. e., puhumattakaan niistä monista kauppamiehistä, joille heidän täytyy maansa antimistä osan luowuttaa. Tämä tietenk in tuskastuttaa ja kylläs-
tyttää monta ihmistä ryhtymästä maanwiljelijän am-
mattiin. Woimme pitää tuonkin yhtenä sihnä siirtolai-
siuteen.

Kun olemme näin katselleet siirtolaisuuden syitä, on aika jo ryhtyä tarkastamaan niitä waiikutuksia, joita se on tehnyt kanssamme oloihin ja luonteeseen.

2. Siirtolaisuuden vaikutus kansamme taloudellisiin oloihin.

Varallisuuden lisääntyminen.

Siirtokeskämme nyt katselemaan niitä vaikutuksia, joita siirtolaisuus on aiheuttanut kansamme oloihin, on meidän ensin tarkkaaminen niitä, joita ainakin minun mielestäni voidaan pitää hyvinä. On nimittäin myönnettävä, että semmoisiakin on olemassa jostininkin joukko.

Mainitsen tässä ensimmäkin, että on monta sellaista henkilöä ollut niissäkin pitäjissä, joissa olen huomioitani tehnyt, mitkä ovat aivan varattomina matkustaneet Amerikkaan, vieläpä mahdollisesti lainarahoilla, ja ovat siellä niin vaurastuneet, että ovat sitte täällä itselleen hyvän tilan hankkineet. Niinpä Korttesjärvellä eräässä kyläryhmässä oli neljä isäntää, jotka kaikki Amerikasta saaduilla rahoilla olivat talon itselleen ostaneet. Isojoella samaten yhdesjä kylänumerossa on kolme hyvinvoipaa isäntää, jotka myöskin Amerikasta olivat käyneet noutamassa talon hinnan. Mutta kyllä olivat nämä miehet tarffoja olleet. Niinpä kertoo eräs noista Korttesjärven isännistä, että hän tuli kotiin samoilla pyhävaatteilla kuin menikin ja ettei hän muita kuin työvaatteita Amerikassa ollessaan ostanut.

Ne eivät juinkaan ole olleet harvinaisia henkilöitä, joille Amerikassa on onnistunut semmoisen omaisuuden kokoaminen, että ovat omavaraisiksi talonmistajiksi päässeet. Kyllä niitä heidän moisiaan oli ja on monesakin pitäjässä Etelä-Pohjanmaalla monia. Voi kyllä sanoa, että on monia isäntiä, jotka ovat taloja ostaneet, eivätkä ole milloinkaan käyneet kotiseutuaan kauvempana, vaan ovat täällä varansa koonneet. Tämä kyllä on myönnettävä, mutta täytyy sanoa, että kyllä paljon pikemmin on talonhinta Amerikassa kottu kuin täällä Suomessa.

Monet pikkutilan ja suurempienkin omistajat, jotka ovat saaneet talon mukana perä vanhempainsa velat tai ovat saaneet niin suuria lunastuksia toisille perillisille maksaa, että sen kautta ovat joutuneet welkoihin, ovat Amerikassa jonkun aikaa oltuaan niin paljo rahoja keränneet, että ovat welkansa maksaneet. Usein saakin tällaisilta isänniltä kuulla, kun heidän kanssaan keskustele Amerikkaan menosta: „Ei minulla sinne ole erityistä halua, mutta kun tuota welkaa on semmoinen määrä eikä sitä voi täällä lyhentää, niin täytyy koettaa, jos siellä onnistuisi saamaan sen verran, että pääsisi siitä. On niin ikävää, kun korkea saa maksaa, eikä welka wain lyhene.“ Monen onkin onnistunut welkaansa lyhentää, joskin monen welka, kuten wasteredes tulemme huomamaan, on kaswanutkin Amerikan matkan vuosii.

Sywanä ja hyödyllisenä waiikutuksena woiimme senkin pitää, että moni työmies, jolla on suuri perhe ja jolle tuon perheen elättäminen täällä olisi tullut sangen waikeaksi, on Amerikasta päin woinut sen hyömin hoitaa, niin ettei perheen ole huonoinakaan aikoina tarwinnut mitään puutetta kärkeä. Tämän kautta on työmiesperheiden elämä ja woiementulo paljo parantunut; eikä tuo ole niin pieni asia. Monet nuoret miehet ja useat

perheellisetkin ovat kuntain säästöpankkeihin lähettelleet säästöjänsä, niin että muutamissa säästöpankeissa on tällaisia Amerikan rahoja kymmeniätuhansia markkoja. Luulen, että niitä olisi enemmänkin, jollei usealla Amerikasja olevalla olisi se hullu usko, että heitä aletaan ankarasti kunnan puolelta verottamaan, jos vain lähettävät rahoja säästöpankkiin. Tämä luulo on kumminkin suureksi osaksi turha, sillä tietääkseni harvassa kunnassa on näin tehty. Eikä ole säästöpankin hallituksella lupaaakaan ilmoitella, kuka sinne rahojansa on säästöön jättänyt.

Työpaikkain kohoaminen.

On vielä yksi asia, joka työväen kannalta katsottuna on ollut hyvänä seurauksena Amerikkaan siirtymisestä. Se on työpaikkain kohoaminen. Kun tuommoiset laumat siirtyvät Amerikkaan, on luonnollinen asia, että työväestö suuressa määrässä vähenee. Tästä tulee työmiesten tarve ja kysyntä suuremmaksi. Kun kysyntä puolestaan on suurempi, on itsestään selvää, että palkat suurenevät. Samalla myöskin nuo Amerikasja olleet totuttuaan suuremmille tuloille vaativat parempia palkkoja. Siksiäpä vuosikymmenien kuluessa ovatkin palvelusväen ja yleensä työmiesten palkat kasvaneet, jopa kolmin kerron kohonneet entisestään. Työn puutetta ei myöskään tarvitse maaseuduilla valittaa, sitä vähemmän, kuin monellaisilla yhtiöiden ja yksityisten metsätoimia ja muita samallaisia työtilaisuuksia on ollut runsaasti tarjona.

Suhlausta.

Kärvä kyllä tahtovat siirtolaisuuden hyvät vaikutukset uppoutua niihin moniin huonoihin, joita siirtolaisuus on mukanaan tuonut ja jotka ovat paljoa lukui-

jammat. Katselemme ensin niitä, joilla on merkityksensä taloudellisiin oloihin nähden.

Silmään pistävät ensinnäkin ne suuret rahajummat, jotka näihin matkoihin tuhlataan. Katseleamme nyt ensin näitä matkoja, kysymättä ensinkään, mistä niihin on rahaa saatu; sillä tiedämmehän, että niihin uhrataan rahaa tavattoman paljo. Jo yksi tuollainen Amerikan matka edestakaisin maksaa henkilöä kohden keskimäärin tuhannen markkaa. Mutta kun on miehiä, jotka ovat viisikin kertaa käyneet Amerikassa, niin kertyy siitä jo matkarahoihin menävä summa koko suureksi työmiehen varoihin nähden. Kun mies on viisi kertaa käynyt Amerikassa, niin jopa hän silloin koko kauniin summan on „kylwännyt Atlannille“, kuten on tapana sanoa.

On kyllä totta, että suurin osa noista rahoista on anjaittu Amerikassa tai sieltä lähetetty, varsinkin viime vuosina, kun ei täällä enää helposti rahoja saada. Mutta hyvin paljo niistä, varsinkin entisvuosina, ja vielä nytkin, on täältä kotiisiin. Nuoret vierivät sinne perintörahanja, torpparit ja pikkutilalliset usein myytyjen omaisuuden hinnan. Paljo on käytetty niihin sekä yksitysilta että pankeilta lainattuja rahoja. Monet näistä veloista jäävät herkkäuskoisten takausmiesten, helläsydämisten vanhempain y. m. maksettaviksi. Asianomaiset, päästyään kerran Amerikkaan, unohtavat kohta kirjeitäkin lähettää kotiinsa. Usein tapaturma voi myöskin tehdä maksamisen mahdottomaksi. Pidetäänkin tätä nykyään hyvänä tuloksena, kun monet naiset ja miehet ovat saaneet niin paljo kokoon, että ovat matkarahansa maksaneet. „Se on jo kytinsä lähettänyt“, on hyvin iloinen sanoma, minkä saa joiltakin vanhemmilta tai sukulaisilta kuulla, kun kysynee heidän omaisensa tai suku-

laisensa Amerikassa menestymistä. Tähän „khytinsä lähettämiseen“ supistuvatkin monen rahakirjeet Amerikasta, usein ei tämän perästä saa tyhjääkään kirjettä sinne menneiltä.

Työvoiman väheneminen ja sen seuraukset.

Suurta vahinkoa taloudelle Etelä-Pohjanmaalla tuottaa tietenkä tuommoisen suuren, paraassa työtyvöytsä olewan ihmisjoukon siirtyminen seurakunnista. Puute työvoimista onkin mitä tuntuwin. Monissa pienemmissä pitäjisä ei jää juuri muita kuin wanhat ja lapset jälelle. Niinpä muistan joitakuita vuosia takaperin Korttesjärvellä ollessani, miten oli melkein mahdotonta saada hiukankaan kunnollista renkiä, niin olivat nuoret miehet matkustaneet Amerikkaan. Tuskin oli kolmea neljää nuorukaista, joita olisi woinut rengiksi pestata. Päiwätyöläiset ovat luonnollisesti yhtä vaikeasti saatavissa. Miten näin ollen taloja asutaan ja maata wiljellään, kun wanhuksset ja alaikäiset lapset saawat sen toimen haltuunsa, on hywin helposti käsitettävä asia. Maanwiljelys ja talonhoito onkin monilla feuduilla hywin rappeutunut. Pellot ja niityt pehetyvät, ojat, warjinkin suomaille, menewät umpeen, sillä eihän ole kuka niitä aukaisiji. Zsommat tilat koettawat vielä pitää maitaan kunnossa asettamalla niitä kiertowiljelykseen, ja siten heinäkaswulla ja karjanhoidolla ylläpitää talouttaan, mutta vaikeaksi tulee se heillekin wäen puutteen tähden. Pallat ovat myöskin sifji korkeat, ettei maanwiljelys tahdo kannattaa.

Kun monista pikkutiloista on ijäntäkin matkustanut Amerikkaan, on talonhoito jäänyt emännän ja usein alaikäisten lasten huolekji. Zsantä woi kyllä lähettää jonkun werran rahoja, jopa tuodakin niitä mukanaan,

mutta sillä aikaa ovat talon maat joutuneet rappiotilaan, niin että, ennenkuin ne ovat entisessä kunnossaan, ovat nuo Amerikan rahat niihin sulaneet. Koko matka on täten ollut aiwan tyhjä, mahdollisesti olisi ollut parempi pöyhä kotona.

Bahin asia on, että moni maanomistaja tai maanomistajan poika, lähtyään kerran Amerikkaan, saa kyllästymistäudin siellä täkäläiseen maanviljelykseen. Sattuu nimittäin niin, että hallan, kiviin tai jonkun muun vahingon vuoksi maanviljelys jonakin vuonna epäonnistuu tai ei tuota toivottua tulosta. Silloin ei muuta kun myömään talojaan ja siirtymään Amerikkaan. „Ei täällä kannata asua taloa, täällä ei maa tuota mitään, ei saa työstään palkkaa. Amerikkaan kun on viikon tehnyt työtä, tietää saavansa palkan; sinne sitä on mentävä.“ Tämmöistä puhetta saa tavallisesti kuulla mainitunlaatuilta henkilöiltä. Ei tule mieleenkään yrittää järkipäisemmän hoidon tai karjatalouden kautta saada parempaa tulosta maastaan. Näyttää siltä kuin nuo Amerikan kairannot ja metsätyöt, joissa meikääläiset siirtolaiset enimmäkseen työskentelevät, olisivat omiaan vierottamaan täkäläisiä maanviljelystyömiehiä heidän entisestä ammatistaan.

Verot.

Siirrymme sitte toisiin haitallisiin vaikutuksiin, jotka ovat seurauksena Amerikkaan siirrosta, nimittäin verotuksen suurellaiseen kasvamiseen. Kun tuommainen joukko ihmisiä siirtyi kotiseudultaan pois, vieläpä semmoista väkeä, jotka kotona ollessaan olisivat maksukykyisimpiä, on luonnollinen asia, että se ei ole vaikuttamatta yhteiskunnallisten maksujen suorittamiseen. Useimmat tuommoiset henkilöt eivät nimittäin enää

ajattelemaan veroja maksavansa, ei minikään nimellisiä, sen jälkeen kuin ovat Amerikkaan siirtyneet. Jopa moni mennessään ja mainetodistustaan ottaessaan sanookin papille: „Pyhkitää minut pois kirjoista, en minä ainaakaan tiedä, tulenko takaisin milloinkaan, ja veroja en missään tapauksessa täällä maksa.“

Mitäpä veronkantajat sitte ottavat sellaisilta henkilöiltä, joilla ei täällä ole mitään, ja niitä on jotenkin suuri luku. Tavallisesti niidenkin lasten vanhemmat, joilla olisi veroja maksa, vuoden pari maksettuaan sanovat papille ja henkikirjurille: „Ei se meidän poika tai tyttö ole sieltä Amerikasta mitään lähettänyt, emme rupea sen puolesta mitään maksamaan, pankaa se itsellisekfi, irtolaisekfi tai missi hyvänsä, mutta meidän niskoille ei sitä saa henkirahalle panna“. Luonnollinen asia, etteivät isännät entisten piikojensa ja renkiensä puolesta, jotka Amerikkaan ovat menneet, rupea maksamaan penniäkään veroja. Monet torpparit ja mäkitupalaiset, jotka täällä ollessa ovat ottaneet osaa maksuihin, joutuvat siellä sellaiseen ajamaan, että kunta pitää itseään onnellisena, kun ei tarvitse edes heidän tänne jääneitä perheitään elättää.

Muutamissa kunnissa on yritetty kuntakokouksissa tehdä päätöksiä, ettei ketään päästetä Amerikkaan, ellei asianomaisen hanki takauksia, että kaikki kunnalliset ja kirkolliset verot tulevat viiden vuoden aikana maksettuiksi ja ettei perhe mainitun ajan kuluessa joudu vaiwaishoittoon. Kun näihin päätöksiin, puuttuvain lakimääräysten vuoksi, ei ole voitu saada kuvernöörin vahvistusta, ovat ne jääneet paperille kuolleiksi kirjaimiksi. Kaikissa tapauksissa on näistä johtunut useissa pitäjissä yleinen tapa, että viisi vuotta Amerikassa olleilta ei vaadita veroa, jos häneltä tavalla tai toisella saisiikin.

Ovat kyllä jottkut kunnat ja kirkolliset wirastot ja wirkamiehet yrittäneet toimia niinkin, että ovat waatineet Amerikasta palanneilta maksun siltä ajalta, jonka ovat kotimaasta poisja olleet, ja jättäneet täällä maksunja maksamatta. Siitä kumminkin on kamala melu nostettu.

„Enhän minä ole täällä ollut, enkä oli mitään kunnallisia, kirkollisia tai waltiollisia wirkamiehiä ja wirastoja tarwinnut, en minä poisjaoloajaltani mitään maksa. Amerikassa olen saanut maksaa joka kuukausi sairaala- ja muihin kassoihin ja papillekin. Miksi minun täällä wielä pitäisi maksaa.“

Tälläisten henkilöiden mieleen ei johdu ensinkään, että sillä aikaa, kun he ovat Amerikassa rehennelleet ja ainakin omasta mielestään hyviä palkkoja ja hyviä päiviä nauttineet, on täällä köyhässä kotimaassa heillekin säilytetty ja ylläpidetty yhteiskunnallisia laitoja, järjestyks ja rauha, niin ettei tarwitse tulla sellaiseen järjestämättömään yhteiskuntaan, missä sekä henki että omaisuus ovat waarassa ja missä ei mitään oikeus-, siwistys- ja uskonnollista laitosta ole olemassa. Tämän on heille säilyttänyt tuo kotimaahan jäänyt kansalaisjoukko, joka on saanut taistella monia wastahakoisuuksia vastaan. Mutta sitä tuo ylvästelewä Amerikassa kulkija ei ensinkään huomaa.

Kun näin muodoin niin suuret joukot kansalaisia wetäntyvät pois werokuormaa kantamasta, on luonnollinen asia, että se joutuu harwempilukuisen kotimaahan jääneen wäestön kannettawaksi. Ettei tämä herätä erityistä myötätuntoisuutta kotona olevien, weroja maksawien ihmisten mielisjä Amerikkaan siirtyneitä kohtaan, on itsestään selwää. Kyllä monta katkeraa sanaa heistä lausutaankin.

Röyhäinhoito kasvaa.

Siinä ei ole kyllin, että verot tällä tavoin kohoavat ja että suuret joukot maksukykyisiä henkilöitä siirtyvät pois kotimaastaan, ja samalla wetäytyvät vero-
taakkaa kantamasta. Toisellakin tavalla siirtolaisuus lisää kuntain verokuormaa. Tämä tapahtuu lisääntyvän waiwaishoidon kautta.

On paljo semmoisia wähävaraisia henkilöitä, jotka ovat matkustaneet Amerikkaan jättäen tänne ison perheen, jonka elatuksesta ovat luvanneet pitää huolen. Muussa owattin mahdollisesti useat lupauksensa pitäneet, mutta wähitellen on tuo lupaus jäänyt unhoitukseen. Syynä ovat olleet monet asiat. Useat ovat saaneet hyvän tilaisuuden Amerikan kapakoissa, „saluuneissa“ jotka siellä awoin owin joka nurkissa ihmisiä odottawat, tuhлата rahansa niin tarkoin, ettei ole penniä eli „sentiä“ lähettää perheelleen. Toiset miehet ovat Amerikan wapaassa maassa löytäneet itselleen uuden kumppanin, jonka kanssa ovat perheen muodostaneet ja sen hyväksi kaiken omaisuutensa käyttäneet. Tällöin tietenkin kotona olewa waimo ja lapset kokonaan unhoittuivat. Jotkut ovat saaneet sellaisen waellushalun, että kulkewat siellä paikasta toiseen etsien parempaa työpaiikkaa, jolloin kaikki ansiot kuluwat tuohon etsintään, niin ettei ole mitään joukolle lähettää. Muutamat taasen Amerikan huonon ilmanalan wuoksi tai usein siellä satturien onnettomuustapauksien tähden joutuwat sairastelemaan, niin etteivät hyvällä tahdollakaan woi mitään lähettää. Lakot ja työnsulut tai työpulat, joita useasti sattuu Amerikassa, tekewät perheen awustamisen waikeaksi. Harvinaista ei myöskään ole, että sairaus- ja loukkaustapaukset, jotka ovat jokapäiväisiä ilmiöitä Amerikassa, warsinkin siä-

läiijissä kairannoissa, surmaavat täältä työnansioille menneen perheenpään, joten avustus kokonaan laakaa.

Kun perheen isä ei enää tahdo tahi ei voi kotona olevasta joukostaan huolta pitää, on tietenkin kunnan velvollisuus antaa avustusta. Joka seurakunnassa Etelä-Bohjanmaalla on monia tällöisiä perheitä, joiden pää on joko kuollut Amerikassa tai jättänyt joukkonsa avustamatta. Ollii hauska numeroilla osoittaa, kuinka suuri prosentti waiwaisapua nauttivista on tuommoijia Amerikkaan muuttaneiden perheitä, esimerkiksi wain Waasan läänissä. Minulla ei ole ollut tilaisuutta semmoisia numeroja hankkia. Siinä seurakunnassa, jossa nyt asun, on niitä noin 20 tai 25 %. Oksin tässä parin kilometrin ympäristössä on neljä tai viijä tuommoista perhettä, joiden pää on Amerikassa ja joiden perheistä kunta saa huolta pitää.

Jos sentähden missä, niin juuri tässä suhteessa kairattaisiin lainjäädäntöä, ettei ketään päästettäisi Amerikkaan, ellei hankkisi takausta weron suorittamisesta kotimaahan jonkun määrätyn ajan kuluesä ja ennen kaikkea, ettei joukko saisi huolimattomuuden wuoksi jäädä kunnan rasitukseksi.

3. Siirtolaisuuden seurauksia yhteiskunnallisissa, siivoustyössä ja kirkollisissa oloissa.

Tapaturmat ja sairaus siirtolaisten keskuudessa.

Olen jo vähän maininnut tapaturmista ja sairauksista, jotka kohtaavat meikäläisiä siirtolaisia Amerikassa. Voi laskea wallan hyvin, että likipitään kolmasosa Amerikassa meikäläisten siirtolaisten keskuudessa sattuvista kuolemantapauksista johtuu tapaturmista. Kuten tunnettua työskentelee suurin osa kansalaisiamme Amerikassa kaikenlaisissa kairvostöissä ja muissa vaaranalaisissa toiminissa. Kielen taitamattomuuden tähden ovat he pakotetut menemään, työtä saadakseen, vaaranalaimpiinkin paikkoihin. Mutta täälläpä kohtaavatkin heitä tapaturmat sängen usein. Amerikassa ei nähtävästi kowinkaan ole ankaria työväen suojeluskäskyjä, tai walwotaan niitä sängen höllästi. Moni siellä ollut wäittäää, ettei ihmishenki Amerikassa monessa paikassa ole hyvän rautalapionkaan arwoinen. Rautalapion hukkaamisesta pidetään suurempi puhe kuin ihmishengen häwämisestä. Zollei esim. olisi säädetty, että kairwannon pitää seistä, kunnes siellä tapaturmaisesti kuollut mies on nostettu ylös, ei tuosta kuolemasta wälitettäisi mitään.

Kuten sanoin, ovat tapaturmat Amerikassa meikäläisten keskuudessa hyvin lukuisat. Harwa mies palaa

kotiin, jolla ei ole pienempää tai suurempia merkkiä siellä sattuneesta tapaturmasta. Moni saa iäkseen semmoisen muiston, joka kokonaan tai osaksi tekee lopun työtyrvyystä. Jos ei ole varoja saanut kokoon, joutuu hän kotiin tultuaan kunnan hartioille ja, jos on perheellinen, vieläpä yhdessä koko perheensä kanssa.

Mutta ei vain tässä suhteessa tuota Amerikka meikäläisille kipuja ja sairauksia. Oleskelu noissa syvissä maanalaisissa, useimmiten kosteissa, kaasuisissa ja pölyisissä kairannoissa on omiansa murtamaan meikäläisten terveyden. Toisissa seuduissa vielä ilmanalakin arvustaa sitä. Monet palaavatkin Amerikasta näöltään kuin warjot, muasnaan reumatismi ja jäsenporotus, jota saavat koko loppuikänsä kärsiä. Idän valtioiden tehtaisissa oleskelleista palaa usea joko jo kehittänyt tai kumminkin hyvässä alussa oleva tuberkelitauti keuhkoissaan. Tuntuu siltä kuin sikäläisissä tehtaisissa, etupäässä kutomatehtaisissa, pidettäisiin hyvin vähän lukua työväen terveyden tilasta. Ilman liiottelua voi sanoa, että harva punaposkijena ja terveyttä uhkuvana maalaistyttonä ja nuorukaisena Amerikkaan matkustanut palaa sieltä yhtä terveen näköisenä. Useimmat ovat kalpeita ja sairaloisen näköisiä, etupäässä naiset, mutta miehetkin, kuin olisivat kovan taudin kärsittyään juuri sairausvuoteilta nousseet. Ei Amerikan ruoka ole voinut terveyttä säilyttää, vaikka siitä niin paljo puhutaan ja sitä ylistetään.

Siirtolaiisten avio-olot.

Olemme tässä nyt katselleet niitä vähemmän edullisia vaihtutuksia, joita siirtolaisuudella on kansamme taloudellisiin oloihin. Olii sitte hiukan tarkastettava niitä vaihtutuksia, joita sillä on ollut siiveellisiin ja yhteiskunnallisiin oloihin.

Tavallisesti matkustaa Amerikkaan perheen isä ja vaimo jää lasten kanssa kotiin. Usein tapahtuu niinkin, että, kun nuori mies on ottanut vaimon, lähtee hän oitis muutama viikko häiden jälkeen Amerikkaan jättäen nuoren vaimonsa kotiin. Niinpä siinä seurakunnassa, jossa nyt asun, on kuluvan vuoden kuluessa kuusi nuorta miestä tällä tavoin tehneet. On mentävä Amerikkaan ansaitsemaan rahoja voidakseen taloutta perustaa. Tästä ei tällaisena ole mitään sanottavaa. Mutta jokainen kumminkin ajattelee, että olisi parempi, kun vaimo olisi seurannut miehensä mukana. Sillä kumpaisenkin elämä tuntuu pian siltä, kuin olisi ollut monin verroin parempi, jos olisivat molemmat yhdessä Amerikkaan siirtyneet. Mies helposti unhoittaa vaimonsa ja perheensä. Kirjeitä alkaa tulla harvemmin, rahaa vielä harvemmin. Mies on ollut sairas tai on ollut tyhönpuute, ja mitä muita esteitä lie ollutkaan. Wähitellen taukoaa kirjeiden tulo kokonaan. Huhuina tulee vaimon kormille tieto, että mies juopottelee tuhlaten kaikki, mitä saa, vieläpä pahempi, on uskoton vaimolleen, jopa on ottanut Amerikassa uuden kumppanin itselleen. Miltä tuommoinen tuntuu vaimon mielestä, on hyvin arwattawissa. Särkynyt on kokonaan waimoparan elämä. Eihän se niin hauskaa ole muutenkaan ollut, mutta tammoinen olo se vasta kowaa on. Jotkut, varsinkin entisaikoina, kun oli olemassa ajetus saada ero miehestä, joka ei ole määrätyn ajan kuluessa tullut yhteyteen waimonsa kanssa, hakivat eron, menivätpä vielä jotkut uusiin naimisiinkin. On siinäkin seurakunnassa, jossa oleskelen, joitakuita sellaisia waimoja, joilla on elossa kaikki miestä, täydellistä eroa kun ei ole saatu. Nykyään on tuo waikeampaa, kun täytyy miehen olla tietymättömissä kymmenen vuotta, ennenkuin hänet voidaan fuolleeksi ju-

listaa. Harvoin vain vaimo saa mieheltään kirjeen sellaisen, jossa ilmaistaan, ettei aijo enää vaimostaan wälittää eikä hänen kanssaan yhdysselämään tulla, ja jonka johdosta vaimo voiji eron hakea.

Mutta, jos ei miesten elämä Amerikassa ole keuhutavaa, ei ole aina waimonkaan elämä täällä kotimaassa kehua kestäväää. On kyllä waimoja, joiden elämä on kaiken kiitoksen ansaitsewa. En puhu yksin semmoijista waimoista, joiden miehet lähettelewät Amerikasta rahoja ja pitävät hywin huolta perheestään ja jotka elävät täällä siweellisesti ja säästäwäisesti. On sellaijakin waimoja, joiden miehet ovat kokonaan unhottaneet waimonsa ja perheenjä elättämisen, mutta jotka siltä, wietäten puhdasta ja siweellistä elämää, ponnistelewat kaikin tavoin itsensä ja lastensa elättämisekji.

Walitettavasti on joltinenkin joukko aiwan toijemioijia naijia, sellaijia, joihin siirtolaijuus on waijuttanut kowin turmiollisesti. Osa niistä käyttää miehensä lähettämää waroja aiwan tuhlarin tavoin. Bidetään kutjuja ja pitoja, joihin kootaan ystävät ja kylänmiehet ja joista ei aina puutu wäkewät juomakkaan. Näisjä kullutetaan miehen kowalla työllä ansaitsemat warat, niin että kun hän tulee kotiin, on koti yhtä tyhjää kun mennessäänkin. Suonnollisesti on tämmöinen omanja katkeeroittamaan aviopuolijoiden wälejä ja tekemään sen kowin huonokji. Seurauksena onkin, että aiwan pian mies lähtee takaijin Amerikkaan, ja nyt ei enää rahoja saawukaan, ei wähän ajan perästä kirjettäkään. Kyllä silloin waimo saa oppia tarkasti elämään, eikä noista entisajan pitowieraista ole paljoakaan hauskutusta. Tuttawuus on loppunut pitojen mukana.

Eipä yksin tämä tuhlaawaijuus ole siirtolaijuuden waijutusena. Pahempi on, että moni aviopuolijio un-

hoittaa siiveellisyhden lain ja antautuu epäsiiveellisyhden lujuvalle pinnalle.

On luonnollinen asia, että nuorille äsken naiduille naisille, joiden miehet ovat melkein kohta häiden jälkeen siirtyneet tuonne „Suureen Länteen“, wiettelys on hywin woimakas, ollenjakin, jos he kuulewat, etteivät miehensäköön Amerikassa noudata siiveellisyhden waa-
timuksia. Woi laskea, että keskimäärin noin kolmasosa aviottomista lapsista sellaisissa seurakunnissa, joissa siirtolaisuus on suuressa wauhdissa, on „Amerikan leskien“ synnyttämiä. On kyllä itäwä, että on olemassa monissa seurakunnissa sellaisia miehiä, jotka julkeawat tällaisiksi wiettelijöiksi antautua, mutta hywin usein ovat nuo lesket itse olleet alkusyynä lankeemuksensa.

Omituisena oloja kuvaawana seikkana olkoon tässä mainittu, että sängen harwoin miehet palattuaan kotiin ja huomattuaan perheensä lisääntyneen heidän pois-
ollessaan ja heidän tietämättään hakijivat eron wai-
mostaan. Onpa siinäkin seurakunnassa, jossa nykyään oleskelen, sellaisiakin miehiä, jotka kotiin palatessaan ovat tawanneet siellä parisinkin sillä aikaa syntynyttä lasta ja kumminkin ovat waimolleen anteeksi antaneet ja ryhtyneet perhe-elämään hänen kanssaan.

Kuinika pitkälle tuo anteeksianto woi mennä, siitä oli minulla parisen vuotta takaperin hauska kokemus. Eräs isäntä palasi Amerikasta kotiin. Emäntä oli silläwälin wiettänyt rengin kanssa sellaista elämää, että oli ras-
kaana. Neljä kuukautta isännän kotiin tulon jälkeen syn-
tyi lapsi. Ristille tuotaessa jättiwät kummit isännäu-
antaman ja kirjoittaman waltakirjan, että lapsi olisi kir-
joihin merkittäwä hänen lapsukseensa. Luonnollisesti en
minä ruwennut tietten tuommoista wirtarifosta teke-
mään, josta olisi minulle wastaisuudessa seurannut

hywinkin ankara rangaistus, jos siitä toiset lapset olisivat syhtöksen minua vastaan nostaneet. Kuvaavana esimerkkinä olojen nurinkuriuudesta tämäin on.

Sywin tavallista on, että tuommoinen mies, jos hän kotiin palaa, tulee papin luo neuvoitelemaan asiasta ja kysymään hänen ajatuksiaan. Olen sanonut tavallisesti, että „jos tiedätte itse wiettäneenne puhdasta ja siweellistä elämää ettekä luule woivanne anteeksi antaa hänelle, niin hakkaa ero, onhan se helppo saada”. Kuten mainitjin, hywin harvoin on mies eron hakenut. Tavallijinta on, että mies kuultuaan, miten waimo on askaroinut kotona, lopettaa kaiken kirjewaihdon ja avustuksen ja jää iäksi Amerikkaan hankkien sieltä itselleen kumppanin. Sitäwiä owat sentähden siweellisessä suhteessa siirtolaisuuden waitutukset perhe-elämään niillä seuduilla maatumme, missä siirtolaisuus on waltaan päässyt.

Muita perheolojen häiriöitä.

Sitäwiä seurauksia on siirtolaisuudella muutentkin perheellisiin oloihin maasumme. Niinpä se kerrassaan monissa paikoissa katteroittaa lasten ja vanhempien wälejä. Jos vanhemmat tahtowat hiukankin komentaa ja järjestystä pitää ja elleiwät aina kaikkia lasten oikkuja täytä, saawat he kuulla alituisesti heidän suustaan uhkauksen: „Minä lähden Amerikkaan, en minä wiitti aina tämmöisessä orjuudessa olla.”

Alituisesti saawatkin vanhemmat, joilla kyllä olisi työtä ja ruokaa lapsilleen antaa, olla peloisiaan, ikäänkuin raiwoawien kulkutautien aikana, että Amerikan kuume tarttuu heidän lapsiinsa ja wie ne kuten kuolettawa rutto pois heiltä. Kun se kiikko on kerran päässyt lapsiin, ei sitä vastaan ole mitään muuta lääketä kuin se, että

antaa heidän mennä. Turhaan koettawat vanhemmat ensin kovuudella, sitte hyvyydellä heitä kieltää. Turhaan ostetaan heille polkupyöriä ja koetetaan muilla lahjoilla ja lupauksilla heitä taudista parantaa. Kun monelta nuorelta Amerikan kuume wie unen, ruoka- ja työhalun, ei auta isän ja äidin muuta tehdä kuin karvaalla ja kirvelävällä sydämellä päästää lapsensa menemään, tietämättä palaako hän koskaan kotiin ja millaisena palaa. Kun kysyy tuollaiselta isältä ja äidiltä, joiden poika tai tytär on mennyt Amerikkaan, waikka vanhemmat olisivat kyllä hänet kotona tarwinneet, miksi hekin päästivät lapsensa sinne, niin vastaawat he kyhynsilmin: „Kyllä häntä koetettiin pidättää kaikin tavoin, mutta kun se kadotti ruoka- ja työhalunsa, täytyi sen antaa mennä onneansa koettamaan siellä, sillä eihän sen aika täällä kulunut.”

Palkolliskysymys.

Samallaisia ikävyyksiä kuin lapsistaan, saawat perheen isät ja äidit palvelusväestään. Usein on tietämätöntä, saako vuoden alussa palkatun palvelusväen pitää edes vuoden loppuun asti. Monesti tekeekin renki ja piika jo tullessaan isäntäväkensä kanssa semmoisen kaupan, että, jos piletti tulee Amerikasta, niin silloin on lupa päästä sinne menemään. Urvaa sen, miten epävarmalla pohjalla wäki silloin on. Kun nyt palvelija tietenkin koettaa omaisiensa tai tuttaviensa kautta tuommoisen piletin hankkia, on hän palveluksessa ollessaan koko ajan kuin matkahankkeissa. Mutta waikkapa ei tämmöistä suostumusta olisikaan, niin usein tapahtuu, että joku sukulainen tai tuttava lähettää joko pyynnöstä tai pyytämättä Amerikan piletin ja silloin tavallisesti on paras päästää palvelija menemään. Moni palvelija

luulee, että piletti oikeuttaa hänet lähtemään palveluspaikastaan ilman muuta. Tietenkään ei isännän tammöistä pileteistä tarvitse mitään lufua pitää, mutta melkein aina pääsee palvelija, saatuaan tuollaisen kutsun, Amerikkaan. Kun huomauttaa isännälle, miksi hän keskellä vuotta päästi palvelijansa menemään, saa tavallisesti vastauksen:

„Mitä minä häntä rupefin wätijin palveluksejani pitämään, ei hänen töistään kumminkaan olisi mitään tullut, wihainen ja kiukkuinen wain olisi ollut ja aina elämää pitänyt. Paras oli, että päästin hänet, kun keran niin mennä haluji.“

Jotain arwaa, mimmöijessa tilassa talonomistajat owat, kun heitä on aina uhkaamassa palvelijain muutto Amerikkaan. Nowin ikäwä on maanwiljelijöille talon asuminen tammöisissä olosuhteissa, kun Amerikan kuume on aina taloa wäijymässä.

Siwistykfen taantuminen.

Kun noin paljo parasta työwoimaa siirtyy Amerikkaan, on luonnollinen asia, että, jos wäähäkin tahdotaan maan ja talon asumista hoitaa, täytyy wanhusten ja alaikäisten lasten tarttua työhön käsiiksi. Wuutenhan jäiji aiwan pian koko maakunta erämaaksi. Kun lapset taasen owat tuosta 10 vuoden wanhasta saakka työssä, jää heidän koulunkäyntinsä aiwan waillinaiseksi. Wiinpä monet wanhemmat, joilla olisi halu lapsiansa kouluttaa, eiwät mielestään woi heitä pitää kuin vuoden pari siellä, koskapahan täytyy heitä käyttää wäenpuutteen ja kowin kallisten palkkain wuofji talon askareihin. Monestikin huomauttaessa wanhemmille siitä, että owat ottaneet lapsensa kesken erää pois kansakoulusta tai eiwät ole sinne panneet ollenkaan, saa heiltä kuulla vastauksen:

„On tähtynyt pitää heitä talon toimisja, eikä lanatakaan koviin palkkojen vuosji vierasta väkeä talosja pitää“. Mimmoiseen ristiriitaan joutuivatkään Etelä-Bohjanmaalla monet vanhemmat, jos yleinen koulupakko astuifji woimaan. Silloin olisi pakko monet wuodet kouluttaa lapsiaan, mutta toifelta puolen tarwittifjiwat he niitä talon askareihin. Itäwää on, että lasten täytyy jo niin pieninä ottaa osaa moniin raskaiifjiin töihin, wielä itäwämpi, että heidän koulunkäyntinsä ja opintonsa tulewat syrjäytetyiksi. Tämäin siunaus on Amerikkaan siirtymifjen hedelmänä.

Kirkollisten olojen sekäänus: Amerikan awioliitot.

Suurta sekämelskaa on Amerikkaan muuttaminen synnyttännyt maassjamme kirkollifjiin järjestysoloihin; tätä monesja juhteesja.

Ulamme awioliittoasiasta. Hywin toifistaan poifkeawat owat awioliittoon menemifjen ja solmiamifjen ehdot meillä ja Amerikasja. Amerikasja on olemasja laillistettu siwiiliawioliitto, jota meillä ei ole ensinkään. Tosin suomalaiset antawat enimmäkseen saarnamiesten tai jonkun kirkkokunnan papin, joka on waltiolta saanut oikeuden, awioliittonsa solmia, mutta mimmoifjia nuo kirkon paimenet usein owat, siitä ei tarwitse pitkältä puhella. Joku ruumiillifjiin töihin wähemmän halukas entinen suutari, räätäli, teurastaja j. n. e. on alkanut siellä saarnamiehen tointa harjoittaa. Hän on tilapäifjesti joku joukko yhtä tilapäifjiä työmiehiä walinnut seurakunnan johtajaksi, ja samalla on hän itse tai seurakunta pyhynnöstä hankkinut hänelle oikeuden liittää pareja yhteen. Tuo liittäminen tapahtuu nähtäwästi hywin helposti. Aina ei liene asianomaiifjilla maine-

todistustataaan tallella, vielä vähemmin huolehditaan avioesteistä. Jotkut towerit ovat todistamassa, ettei asianomaisilla ole puolisoa muualla, jommainen todistus taitaa usein olla epämääräinen, ja sillä kaikki hyvä. Sit- ten antaa asianomainen avioliitonsolmija, joka toimestaan sieppaa 5 dollaria tai 25 marffaa, parisunnalle todis- tuksen, johon on painettu kuvia, raamatunlauseita ja ilmoitus aviokumppanien nimistä, todistajain nimet, vihkimäpäivä ja ilmoitus, että toimitus on tapahtunut „maan lakien mukaan“, ja lopuksi on alla hänen oma arwoisa nimensä ja arwonsa „Ev. Luth. pastori“.

Joskus lähettävät asianomaiset joko suoraan koti- seurakuntansa kirkkoherranvirastolle tai jonkun asia- miehen kautta pyynnön, että heidät noin „jällestä joulun“ kuulutettaisiin avioliittoon kotiseurakuntansa kirkossa, samalla lähettäen tuon pastorin antaman todistuksen tai jäljennöksen siitä. Kun sitä pyydetään laillisesti, niin tietysti papit tekewät sen, jollei estettä ole. Mutta voi tapahtua, että niitäkin on. Esimerkiksi sellainen, että asian- omaisista joko toinen tai toinen ei ole täällä ripille las- kettu, vaan se on tapahtunut Amerikassa, ja siellä juuri tuollaisen „rääätälipapin“ toimesta. Tällöin tietenkään ei pappi voi avioliittoon kuuluttaa, sillä eihän henkilö, jonka kasteenliiton uudistuksen on toimittanut ja Herran Ehtoolliselle laskenut moinen pappi, ole maamme lakien mukaan avioliittoon oikeutettu. Amerikasta voi myös- kin kotiin palata tuommoinen parisunta, jolla on jo useampia lapsia mukanaan. Heiän tahtowat avioliittonsa kuulutettawaksi kirkossa laillistuttaaksen sen. Luonnolli- sesti voi tässäkin kohdata samat vaikeudet. Vielä sil- loinkin, kun wirkaan vihitty suomalainen pappi on pa- rin Amerikassa vihkinnyt, tulee kysymys vihkimisen lail- lisuudesta. Eihän lakimme tiedä mitään semmoisesta

tapauksesta, että ensin vihitään ja sitten vasta avioliittoon kuulutetaan. Meidän lakimmehan edellyttävät aina kuulutuksen edellä vihkimistä. Monin kerroin sekavamman tulle asia silloin, kun avioliiton on henkilö solminut, jota lakimme ei pidä siihen päteväksi, ja vielä vaikeammaksi, jos asianomaiset meidän lakiemme mukaan eivät ole edes oikeutetut avioliittoon menemään.

Muussa kai koetettiin käyttää sitä tapaa, että waadittiin parikuntaa kääntymään pyynnöllään saada avioliittonsa wahvistetuksi maamme hallituksen, keisarillisen senaatin puoleen. Tämä oli kumminkin ajan pitkään melkein mahdotonta. Ensimmäkin oli tuo suurista kustannuksista waatima toimenpide rahallisesjakin suhteessa monelle vaikea ja vastenmielinen, joten he eivät mitenkään tahtoneet sitä tehdä. Toiseksi luulen, että se ajanpitkään tuli senaatille hyvinkin vastenmieliseksi ja vaikeaksi. Sillä jos sinne lähetettäisiin kaikki ne avioliitot wahvistusta saamaan, mitkä Amerikassa solmitaan ja jotka täällä wahvistusta waatijivat, niin eihän koko hallituslaitos joutaisi muuta tehdä kuin antaa suostumuksia tällaisten avioliittojen wahvistukseen, tai toisin sanoen siitä tulisi jonkunmoinen avioliittokonttori, jommoisena sen amiraalienkin ollessa sen jäsenenä ei kai kannattaisi olla.

On tietääkseni muodostunut yleiseksi, käytäntöön otetuksi tavaksi, että avioliitto kuulutetaan, jollei esteitä ole, kolmasti täällä kirkoissamme, ja asianomaiset kirjotetaan kirkonkirjoihin parikunnaksi. Tällä toimenpiteellä ei tosin ole laisjamme warjinaista pohjaa, mutta muuta ei ole voitu tehdä, kun asianomaiset eivät mitenkään, kuten jotkut papit ovat waatineet, ole enää tahtoneet toista kertaa vihkitöimitukseen alistua. Kipeästi kaipaavat avioliittolakiimme näiden siirtolaisten suhteenkin uudistusta.

Itävään asemaan voi myöskin pappi joutua, jos joku, jolla hän tietää Amerikassa olevan vaimon, vaikkei voi sitä kirjallisesti eikä suusanallisestikaan todistaa, tulee pyytämään avioliittokuulutusta kotimaassa toisen vaimon kanssa. Tällaiset tapaukset eivät ole aivan harvinaisia. Niinpä aivan äskettäin siitä seurakunnasta oleva mies, jossa nyt oleskelen, palasi kotiin Amerikasta jostain Hämeen seurakunnasta kotoisin olevan naisen kanssa. Heillä oli lapsiakin. Yksi ristittiin täällä Suomessa juuri mainituksa Hämeen seurakunnassa, jonne tuo mieskin muuttokirjan otti. Kuinka olikaan, mies lähetti naisen lapsineen Amerikkaan, luvaten tulla itse perässä. Mutta eipä hän lähtenytäkään, vaan ilmestyi toisen naisen seurassa mainitun seurakunnan pastorin kansliaan pyhätään päästä kuulutukseen tämän kanssa. Mies oli kirkonkirjoihin merkitty naimattomaksi ja esteettömäksi avioliittoon. Mikään laki siis ei ollut avioliittoa epäämässä. Tuo nainen, joka Amerikkaan meni, tiedettiin kyllä hänen siellä vihityksi vaimokseen, mutta kuka sen todisti ja kuka kielsi aiotun uuden avioliiton. Ei nainen voinut ainkaan sitä tehdä, sillä hänen oli mahdoton ehtiä Amerikasta estettä tekemään, jos jana sinne olisi lähetettykin. Silloin, kun tästä sain tiedon, oli pastorinvirasto koettanut asiasta päästä sillä, että lykkäsi kuulutuksen antamisen tuonnemmaksi.

Yhtä itävään asemaan joutuu seurakuntain papisto silloin, kun Amerikassa avioliittoon vihitty mies karkaa, joka kyllä voi tapahtua, ja wie vihkitodistuksen mukanaan, jättäen vaimon lapsineen jällelle. Kun vaimo palaa lapsineen kotimaahan voimatta näyttää vihkitodistusta, miten silloin olisi lapsi tai lapset merkittävät kirjoihin, äpäriinä tai aviolapsina? Voiko myöskään aina noihin Amerikan vihkitodistuksiin luottaa, joita naisella voi

olla, kun hän lapjinensa kotiin palaa? Amerikka on sellainen maa, jossa tuollaisia todistuksia pian voidaan tefaista. Sanalla sanoen, nuo Amerikan avioliitot tuottawat kirkollisen järjestyksen alalla tavattoman paljon selkkauksia.

Kaste ja rippikoulu.

Epäselvyyttä, etten sano epäjärjestystä syntyy myöskin lasten kastamisessa. Kirkkolakimmehan myöntää kastamisen oikeuden ainoastaan lutherilaisen kirkon vihityille papille. Ainoastaan hätätilassa on lupa maallikkojenkin kastaa, mutta tämän kasteen täytyy sitten kirkomme papin vahvistaa. Nyt antawat siirtolaisemme, ja heidän on useimmiten näin pakostakin antaminen, sekä noiden saarnamiehijä ryhtyneiden kaikenkarvaisten pastorien, että usein muidenkin kansalaisten kastaa lapsiaan, tuoden sitten mukanaan Suomeen palatessaan näiden kirjoittamia kastetodistuksia. Kysymys syntyy luonnollisesti, onko tuota kastetta pitäminen warjainajena kasteena waiho hätäkasteena? Kun ilmoitetaan todistuksessa, että se on meidän „kirkomme laatiman käsitirjan mukaan tapahtunut“, ei woi sitä hätäkasteenakaan pitää. Itäwä olisi muuten noita usein jo toista kymmentä käywiä lapsia ryhtyä uudestaan kastamaan eli heidän kastettaan wahvistamaan, kun kerran kaste on käsitirjan mukaan toimitettu.

Pahempi on kun toisinaan sattuu niin, että wanhemmat owat kadottaneet kastetodistuksen, ja kasteen on sen lisäksi wielä toimittanut joku liikkawa pappismies tai wieläpä joku kielettään eri kansallisuuteen kuulawa ja eri uskontoakin tunnustawa pappi. On melkein mahdotonta tämmöisessä tapauksessa hankkia kastetodistusta, wieläkin waikeampaa, jos kaste on toimitettu

äidin ollessa jossain synnytyslaitoksessa. Muuten silloin tietenkään ei voi tehdä, kuin kastaa uudestaan lapsi. Niin on tähtynyt tämänkin kirjoittajan tehdä, vieläpä kahdeksan vanhalle lapselle.

Samoin kuin kastaminen, tuottaa siirtolaisten rippikoulunkäynti ja kasteenliiton uudistus itävyhyksiä kirkolliseen järjestykseen nähden. Kirkkolakimme mukaan kuuluvat nämä toimet ehdottomasti lutherilaisen kirkon vihitylle papille meidän seurakunnissamme. Nyt on kumminkin amerikkalaisissa seurakunnissa jos jonkinlaisia pappeja, useimmiten sellaisia, joilla ei ole paljo askeellisiaakaan opinnoita, vielä vähemmän mitään pappisjivistystä tai kirkossamme tunnustettua oikeutta pitää rippikoulua ja toimittaa kasteenliiton uudistusta. Tällaiset toimittavat nyt Amerikassa kansalaistemme keskuudessa kumpaisiakin toimituksia, ja antavat siitä todistuksia, joita sitte jätetään maamme papistolle. Minkälaisia selkkauksia tästä syntyy, siitä saa käsityksen seuraavastakin tapauksesta.

Luokseni tuli Amerikasta palannut äiti noin kolmen toista vuotisen poikansa kera, jättäen minulle todistuksen pojan rippikoulunkäynnistä ja kasteenliiton uudistuksesta. Todistuksen oli hänelle antanut muudan Amerikan pappi, entinen räätälin jälki. Poika, joka ei ensinnäkään ollut rippikoulun ikäinen, oli wain wiisi, kuusi tuntia käynyt pastorin rippikoulua. Mutta kun sisäluku oli huono, ulkoluku ja käsitys kerrassaan waillinainen, niin hymärtää, mitä hän oli tuommoisen miehen luona oppinut. Pääasia olifin, että hän oli ripille laskettu, ja että pastori oli toimestaan saanut 5 dollaria.

Luonnollinen asia on, ettei papisto tuommoiseen rippikouluun ja kasteenliiton uudistukseen voi panna mitään merkitystä. Vähemmäksi muodostuvat asiat,

jos tämmöisen rippikoulun käynyt on mennyt naimisiin Amerikassa, jos hänellä vielä on perhettä, ja jos hän palattua kotimaahansa tahtoisi avioliittonsa täällä laillistuttaa. Siitä tulee hyvin sotkuinen wyhti.

Amerikassa kuolleet siirtolaiset.

Wielä olisi kajottava eräisiin seikkoihin, kenties kaista ikävimpiin, nim. siellä sattuviin kuolemantapauksiin.

Hyvin usein tulee Amerikasta huhuna, jopa toisinaan kirjallisenä ilmoituksena tieto sellaisista kuolemantapauksista, jotka eivät ole tapahtuneetkaan. Näitä toimittavat wälistä asianomatset itse, wälistä joku koiranhammas tuttavien joukossa, joskus wihamiehet. Niinpä olen saanut lukea Amerikasta lähetettyjä kirjeitä, missä muka joku tuttava ilmoittaa, miten „Sumala kaikkiwaltiaassa armoossaan on täältä pois kutsunut“ sen tai tämän siellä ja siellä, sinä ja sinä päivänä. Jälestäpäin on sitten saatu tietää, että asianomainen itse on tämmöisen kuolinilmoituksen itsestään kyhännyt jotain waikeutta wälttääkseen.

Joskus wihamiehet lähettävät sellaisia tietoja suusta häijyydestä. Niinpä aiwan äskettäin tuli nykyiseen seurakuntaani tieto, miten eräs täällä olewa nainut mies oli ryöstänyt ja törkeällä tavalla murhannut toisen niinkään täältä kotoihin olevan naineen miehen. Tuo kirje huomattiin kokonaan walheellisiksi, mutta kumpaisenkin waimot olivat mielenwikaiksi tulemaijillaan.

Entisaikoina, kun noita walheellisia kuolinilmoituksia tuli, olivat papit herkempiä niitä uskomaan, ja niiden perusteilla henkilöitä eläwien joukosta pois pyyhkimään. Jkäwiä seurauksia on ollut näihin walheisiin luottamisesta. Wähä enemmän kuin wuosi takaperin tuli naa-

purisefurakuntaan Lapväärtiin mies, joka oli tuommoisen walheilmoituksen perusteella kuolleeksi julistettu ja jonka waimo oli silläwälin mennyt naimisiin. Kyllä miehen mieli meni kylmäksi, kun kotiin tullessaan tapasi waimonsa uusissa naimisissa, mutta olihan hän itse syypäänsä, kun ei ollut pitkään aikaan kotiin mitään kirjoittanut.

Kortesjärven seurakunnassa oli wähällä tapahtua aiwan samoin. Mies oli kuolleeksi merkitty ja waimo tuli kuulutusta ottamaan mennäkseen uuteen avioliittoon, mutta onneksi oli asianomainen pappi kuitenkin saanut wihä wiime hetkessä siitä, että hänen miehensä vielä eläisi, ja epäsi avioliittokuulutuksen. Waimo oli kumminkin jo raskaana ja synnytti lapsen. Minun mainituksa seurakunnassa ollessa palasi mies eläwänä takaisin, joten sain hänet taas merkittä eläwien kirjoihin eli herättää hänet kuolleista. Kun oli laiminlyömällä kotiinkirjoittamisen saattanut waimonsa tuommoiseen itäwään asemaan, antoi hän hairahduksen anteeksi ja ryhtyi taas aviolaämään hänen kanssaan.

Jostus sukulaiset perintöasioiden wuoksi hankkivat tuommoisen kuolinilmoituksen eläwästä omaisestaan; äskettäin oli luettawana sanomalehdessä eräästä tuommoisesta tapauksesta Etelä-Pohjanmaalla.

Nämä walheelliset ilmoitukset owat tehneet papiston niissä seurakunnissa, joissa siirtolaisuus on suuri, nykyään hywinkein warowaiseksi. Täytyy olla warsin tarkat tiedot ennenkuin henkilö kuolleeksi merkitään. Tämä taas waikeuttaa sen, että kun monilla paikoilla ei ole suomalaisia pappeja eikä muitakaan luotettawia henkilöitä, täytyy puutteellisen ilmoituksen tähden pitää eläwien kirjoissa sellaisia, jotka jotenkin warmasti tiedetään kuolleiksi. Niin omassa seurakunnassanikin on suuri joukko „Amerikan leskiä“, jotka joltijollakin warmuudella owat

todellisia leskiä. Mutta kun ei ole oikeata varmuutta eikä tietoa kuolemasta, täytyy heidän miehään pitää elävien joukossa ainakin kirkonkirjoissa. Ettei tällainen ole hauskaa vaimolle, sen voi jokainen arvata. Mutta minäpä sille tekee. Vasta 10 vuoden perästä siitä ajasta, kun ei mitään tietoa ole tullut henkilöstä, voi oikeus hänet kuolleeeksi julistaa. Useat eivät voi, eivätkä tahdokaan tuommoisiin kustannuksiin ruveta, vaan antavat miehenjä olla elävien kirjoissa.

Mieensä voi sanoa, että kirkolliseen kirjanpitoon ja henkilötilastoon nähden siirtolaisuus tekee suurta haittaa. Minkäänlaista täsmällisyyttä ei voi saada parhaallakaan tahdolla sellaisissa seurakunnissa, joista neljäs- tai viidesosa väestöä oleskelee Amerikassa; siellä syntyneistä ja kuolleista voi vain osaksi saada selkoa.

4. Siirtolaisuuden vaikutus kansamme luonteeseen.

Hyviä vaikutuksia.

Siirtolaisuus ei ole vain vaikuttanut kansamme ulkonaisiin oloihin, vaan sillä on ollut sen lisäksi suuri vaikutus kansamme luonteeseenkin. Tässä tietyksi on etupäässä puhuttava siitä osasta kansaamme, joka on siirtolaisuuden välittömän vaikutuksen alaiseksi tullut. Tästäkin suhteesta voimme huomata kaksi eri puolta, nimittäin hyvän ja huonon.

Mitä nyt ensinnäkin koskee niitä vaikutuksia, joita voimme pitää hyvinä, niin on niitäkin kyllä mainittavana useampaa laatua.

Niinpä voimme mainita ensinnäkin sen, että matkustaminen ja liikkuminen kotonurkkien ulkopuolella vaikuttaa kaikkiin ihmisiin, myöskin kansanmiehiin ja -naisiin, elähyttävästi. Tuo ujous ja kömpelöys kähtöksesä, joka niin suuressa määrässä waitvaa meidän muutenkin hidasluontoista kansaamme, tahtoutuu noilla matkoilla kofolaille, ja reippaus ja tottumus esiintymään lisääntyy. Luonnollinen asia se onkin, sillä joutuwathan kansalaisyemme ainakin näkemään, waikka eivät kieltä hymmärtäisikään, wilkasluontoisempien ja reippaampien kansain esiintymistä, ja se tietyksi tarttuu aina jossain määrin

heihin. Heihin saavat hiukan enemmän elohopeata jäseniinsä ja käyttäytyvät paljoa vilkkaammin kuin Amerikkaan mennessään. Voi jotenkin hyvin tuntea, kuten ennen sotafarmeeissa olleet, Amerikkaan käyneet jo esiintymisestäään.

Päitzi tuota ulkonaista vapaampaa esiintymistä on useilla siirtolaisilla tilaisuus muuhunkin oppimiseen, jota ei joka syrjäseuduilla täällä kotimaassa ole. Tämä koskee niitä siirtolaisia, jotka ovat joutuneet sellaisille seuduille Amerikkaan, mihin suomalaisia on sattunut suurempi määrä kokoontumaan. Tavallisesti on tällaisilla seuduilla seuraelämä vilkasta. On perustettu monenlaisia seuroja ja yhdistyksiä, ja osaanotto niihin laajentaa aina tietopiiriä. Tosin nythään jo kotimaassakin on tilaisuutta tällaisen seuraelämään, mutta siellä on siihen melkein pakko, jos tahtoo haihduttaa kotimaan ikävää. Hyvin monet siirtolaiset ovatkin noissa Amerikan yhdistyksissä ja seuroissa koko lailla kartuttaneet tietojaan ja vaurastuneet asiain käsityksesssä. Moni, joka on täältä Amerikkaan matkustanut hyvinkin vähätietoisena ja kokemattomana, palaa kotimaahan melkoista tietorikkaampana ja kehittyneempänä. Tämä ei suinkaan ole vähätki arvettava etu.

Se vapaus ja tasa-arvoisuus, mikä Amerikkaan on wallalla, on myöskin oman sa kasvattamaan meikäläisissä siirtolaisissakin samaa vapauden ihailua ja kehittämään heissä itsetuntoa. Samoin on sen, voi sanoa, pakko turvautua omaan toimeliaisuuteensa ja se itsenäisen toimeentulon vaatimus, jonka amerikkalainen yhteiskunta asettaa jokaiselle kansalaiselleen, on oman sa monta meikäläisistä nahjusta herättämään uneliaisuudestaan ja saattamaan heitä vain omin voimin toimeentulemaan. Samalla tuo jotenkin ankara ja raskas työnteko, johon

suuri osa siirtolaisiamme on Amerikassa pakoitettu ryhtymään, jos tahtovat elää, opettaa monelle meikäläiselle wetelehtijälle työnteon wälttämättömyyttä. Kyllä moni palaakin sieltä sellaisella opetuksella lujan työnteon wälttämättömyydestä, josta jo ennen olen puhunut, nimittäin että „kyllä täälläkin hyvin toimeen tultaisiin, jos niin työtä tehtäisiin kuin Amerikassa. Monet siirtolaiset kotiin palattuaan ryhtywätkin työhömmiin suuremmalla innolla kuin heillä täältä Amerikkaan mennessä oli.

Suonot waitutukset: Oman pesän litaaminen.

Räiden hyvien waitutuksien rinnalla, joita tässä olen esittänyt, on itäwä kyllä paljon enemmän huonoja, jotka kokonaan peittävät nuo hyvät. Näistä tahdon nyt jonkun verran vielä puhella.

Ensimmäiseksi ja pahimmaksi, etten sano törkeimmäksi, tekee mieleni asettaa sen oman maan ja kotoisten olojen halveksimisen, joka suuren suurella siirtolaisjoukolla on mielessä kotiintultuaan. Tämä luonnollisesti esiintyyilmäänpistäwämmiin wähän kehittyneiden ja rehellisesti sanoen tyhmien siirtolaiusten keskuudessa. Walitettawasti tämmöisiä on liian paljo.

Monellakaan kielen taitamattomuuden tähden ei oikeastaan ole paljo aawistustakaan amerikkalaisista yhteiskuntaoloista. Heidän elämäänsä siellä woi verrata hywin meikäläisten wierailla seuduilla olewien tuffityöntekijäin ja rautatiemiesten elämään täällä. Onhan heidänkin olonsa jotenkin wapaata. Kirkot, waltiot ja koulut tämmöisille kotoisille siirtolaiस्थ्यmiehille owat jotenkin wähaarwoisia laitoksia. Niiden hyläpitoon ja kustannuksiin ei suinkaan moni kuljeksiwa tuffilainen täälläkään osaa ota.

Kun nyt siirtolaisemme eivät tarvitse tällaisiin maksuihin ottaa osaa Amerikassa, he kun eivät ole Amerikan kansalaisia, ja kun he vain vapaaehtoisesti, jos hyväksi näkevät, maksavat kirkolle ja papille siellä, tuntuvat heistä kotimaan maksut ja verot aivan sietämättömiltä. „Täällä täytyy kalliita maksuja maksaa ja laiskoja herroja elättää, Amerikassa ei tarvitse enempää papeille kuin muillekaan maksaa, se on vapaa maa.“ Eivät huomaa ensinkään sitä, etteivät täälläkään irtolaisina kuljeksivat jättämiehet kenellekään mitään veroa maksa. Heille ei luonnollisesti johdu mieleenkään, missä asemassa he Amerikassa ovat olleet, enempää kuin sekään, että huolimatta tilapäisestä oleskelustaan Amerikassa ja siitä, etteivät ottaneetkaan osaa siskäläisiin välittömiin veroihin, he kyllä ovat maksuja maksaneet välillisinä veroina, tullessa, ajaksiensa ja muitten samantapaisten maksujen muodossa, elättäneet herroja sielläkin ja aivan riittäviä veroja maksaneet. Kotimaan oloja täytyy kumminkin moittia, eihän sitä muuten olisi Amerikassa käynytkään.

Kun tuommoisen Amerikan wiisaan kansa oikein juttelee, niin eivät mitkään täkäläiset olot ja laitokset ole minikään arvoisia Amerikan olojen rinnalla. Kun puhelee heidän kanssaan jostain täkäläisestä hommasta tai laitoksesta, säestävät he tavallisesti oitis puhelumme: „Ei mutta Amerikassa“, ja sitten seuraa monisanainen Amerikan olojen „korkeaweisu“.

Gauskaa on havaita, että henkilöt, jotka ennen kotimaassa ollessaan kulkivat pitkiä matkoja tavallisilla työkärryillä, joissa ei linjaalit tiellä olleet, pitävät meidän kolmannen luokan rautatienvaunuja liian kowina istuinpaikkoina. „Täällä on niin itävä kulkea rautatienvaunuissa, kun on niin kovat istuimet; siellä Amerikassa on

'topatut kaarat' (päällystetyt vaunut), siellä sitä kelpaa kulkea."

Sivättä he viisastu, waikka sanookin: „Jos täälläkin maksaa niin kalliin maksun, kuin Amerikan rautateillä, niin kyllä saa jo matkustaa ensiluokan vaunuissa ja siellä on kyllä 'topatut kaarat'."

Ruten rautatiet, niin kaikki muutkin isänmaa raukan laitokset ja olot tulevat kerrassaan keltvottomiksi monelle siirtolaisellemme. Siksiäpä monet jo oitis kotiin tultua, jopa jo Suomen lainvoihin astuessaan, alkavat katumuswirttä weisata, kun tänne palasivat. Kotimaassa olo muodostuu lyhyeksi vierailuksi, jolloin tietenkään ei mitään wiitsitä tehdä. Kuka sitä ilkeää moijesta palkasta työtä tehdä! Koko täällä oleskelunsa ajan kuulee siirtolaisten, warjinkin naisten, suusta tuskin muuta kuin moitetta. Sentähden tuntuu siltä kuin olisi kaikkien parasta, etteivät siirtolaiset, wallankaan naiset, milloinkaan enää kotimaahansa palaisi, kun kerran ovat Amerikkaan menneet. Mitäpä he täällä tekisivät, kun eivät täällä muuta kuin moitittavaa löydä.

Romeitu.

Dympäisewän waiikutuksen tekee se kerrassaan naurettawaisuuteen menewä koreileminen waatteillaan, mikä warjinkin Amerikassa käyneisiin naisiin tarttuu. Siitä nyt ei tarvitse olla millänjäkään, että he tavallisesti palaawat hatut päässään. Onhan se Amerikan maan tapa, että siellä naiset käyttäwät hattuja päähineinään, ja luulisiin, ettei olisi meidänkään kansan naisia pahentawa, jos he nuo korwia ja melkein koko kasvoja peittäwät huwinsa waihtaisivat johonkin toisenlaiseen päähineeseen. Tarhoitukseneni on puhua niiden Amerikassa käyneiden nais-

ten muusta vaatetuksesta, joka useimmiten on kaikkea aistia vailla ja osottaa äärimmäisyyteen menevää turhamaisuutta. Kun näkee ensi kerran tuommoisen Amerikasta tulleen oikein pyntätyn naisen, ei voi olla hymyilemättä inhimilliselle turhamaisuudelle. Se muistuttaa todella kirjavaa papukaijaa. Siinä on silkit, sametit, helut ja hemjut, mustat, vihreät ja punaiset ja siniset sifin sofin, ilman mimmoistakaan aistia. Pelkästä turhamaisuudesta näyttää oikein komealta kotimaan kolloille on tuo narrimainen raukka pannut näihin turhiin heluihin pienen omaisuuden, jopa moni kaiken ansionsakin. Hän luulee nyt olevansa oikein hieno, muistamatta, mitä vanha Korhos-Paavo sanoo meidän mustalaisista, jotka samaten koettavat komeilla: „Heillä on paita palttinaasta; Waan on alla narrin nahka. Heill' on vielä herrashuivi, Waiff' on kohta korpin kaula.“ Tai mitä vanhat roomalaiset sanoivat: „Apina on apina, vaikka se kultaisia koristeita kantaisi.“

Miehet ovat tässäkin suhteessa paljoa järkevempiä, vaikka kyllä heidänkin joukossaan on monta semmoista narraa, jotka luulevat suuria herroja olevansa, kun ovat itselleen uuden uutukaisen herraspuvun hankkineet. Monen Amerikassa olevan ainoat lähetykset kotimaahan supistuvat niihin valokuvuihin, joita on siellä noissa herrastamineissa otettu, ja joilla tahdotaan näyttää, miten hienoihki herroihki ja „ryökynöihki“ siellä on tultu.

Että meikäläiset talonpoikaishruuat Amerikan herkkuihin tottuneille tuntuvat puulta, on sanomattakin selvä. „Eihän se mitään osaa laittaaakaan ruuaksi“, kuulee usein sanovan torpan tai pikkutalon pojan ja tyttären kotiruuista puhuttaessa. Eihän sillä vanhalla äitrierulla aina ole mistä laittaisikaan, jos osaisikin. Muuten olkoon tässä siivumennen sanottu, että kyllä ne ovat kaikkea

muuta, mutta ei mauffaita ja hyvinlaitettuja nuo herkut, joita Amerikasja käyneet naisemme osaavat laittaa. Swathan ne wain taitamattomasta laitettuja jäljittelijä, joisja ei ole maflua eikä näköä.

„Jerufalemin fuutarit.“

Kun kaiffi kotimaan olot ja laitokset ovat niin kehnoja, ei täällä tietenkään ole halua pitkältä wiipyä. Niinpä woi sanoa, että suurin oja niistä, jotka kotimaahan Amerikasta palaawat, taas lähtewät uudelle matkalle, toiset muutaman vuoden, wieläpä toiset jonkun kuukaudenkin perästä.

Mutta hullunkurijinta on, että ei sielläkään taasen ole hywä olla, siksi täytyy tehdä uusi matka kotimaahan. Niin käy, että moni ei saa rauhaa kotona eikä Amerikasjakaan, waan täytyy kulkea rauhattomana kuin „Jerufalemin fuutarin“ Amerikan ja kotimaan wäliä, ja tuhata matkoihin ne rahat, mitkä siellä ovat kootuksi tulleet. Tuo rauhaton mustalaisluonne onkin ikäwämpiä seu-rauksia siirtolaisuudesta. Se yksin on jo omiansa tekemään siirtolaisuuden wähemmän miellyttäväksi.

Sielten selkoitus.

Eräs hupaisimpia ja samalla hullunkurijimpia ilmiöitä siirtolaisuuden vaikutuksesta on se pahasti turmeltunut äidinkielen puhuminen, jolla moni, useasti wain jonkun vuoden Amerikasja oleskeltuaan, tahtoo kotimaassaan komeilla. Täytyyhän ojoittaa kotiwäelle ja tuttaville, että on sitä „engelskaa“ jo hiukan opittu, ettei enää miestä „puurokuppini myydä“. Joka wastaukseen täytyy sanoa: „Do jes“ —. Eihän sitä rautatiellä matkusteta wau-

nuilla, vaan „faaralla“, vuoteesta täytyy tulla „petti“, huoneesta „hausji“, kauppuodista „toori“, hiilestä „koli“, kaimannosta „maini“, kaimannonreijästä „safti“, hirrestä „timperi“, rautamullasta „oori“, lapioista „soweli“, ruokamiehestä „poortimies“, oluesta „piiri“, viinasta „pränti“, ynnä lukuisia muita yhtä hullunkurijia wäännöksiä englanninkielestä.

Eikä siinä kyllä, että jottetaan puheeseen tuommoisia hullunkurijia englantilaisia sananwäännöksiä. Ei kelpaa enää omat suomalaiset nimetkään. Sukunimet luonnollisesti ovat amerikkalaisille työnjohtajille kyllä vaikeita lausua, joten uusien sukunimien käyttäminen on ymmärrettävissä. Mutta täytyy yksin kotoiset ristinimetkin saada englantilaisen wäännöksen, joita sitten käytetään omien kansalaisten keskuudessa. Suomalaisesta Antista tulee „Entru“, Jusjista „Jani“, Jaakosta „Jätki“, Samelistä „Sämi“, Franssista „Fränkki“, j. n. e. Lapilleen antavat tuommoiset siirtolaiset vanhemmat mitä ihmeellisimpiä englannin kielestä wäännettyjä nimiä, kuten „Seiti“, „Nelmi“, „Paimari“, ynnä muita yhtä kummallisia.

Täytyy muuten, kun tulee puheeseen tuommoisen aito-amerikkalaisuudellaan mahtailijan kanssa, olla aika lailla perehtynyt tuohon siansaksaan, jos ymmärtää hänen jutteluun. Moni näistä kotiinpalanneista keuhkelee tuttavilleen, miten hän jo hyvin „pärjää“ englanninkielessä, vaikka hiukankin järkevämmät siirtolaisemme tunnustavat, että ainoastaan harwa vähänkään ikäämpänä Amerikkaan mennyt on siellä maan kieltä enemmän oppinut, kuin niin paljo, että wainwalla työasioissa sillä kielellä toimeen tulee. Tarkempi kielen taitaminen, jopa jo selwä englanninkielen ymmärtäminenkin jää tietenkin suurimmalle osalle siirtolaisiamme saawuttamattomaksi päämääräksi.

Ihmishyden aleneminen.

Wielä ikävämpiä, kuin nämä tässä esittämäni wai-
kutukset, on se äärimmäishyhteen menewä tunnottomuus,
mikä näyttää monen siirtolaisemme mielen wallanneen.
Mies matkustaa täältä jättäen waimon usein suuremkin
lapsijoukon kanssa kotimaahan. Alussa, kuten olen jo
maininnut, woi tulla jokunen marffa, mutta sitte loppuu
niidenkin lähettäminen. Waimo jää tänne kurjuuteen.
Mutta se ei liikuta tuota kaisen häpynsä, tuntonsa ja rak-
kautesa kadottanutta miestä. Hän ei nähtävästi ajat-
tele mitään, kun hän kapakoissa, jopa uuden kaltaisensa
naisen kanssa yhdykselämässä unohtaa waimonsa ja las-
tensa kurjuuden. Heidän itkunsa ja huokauksensa eivät
joutu isän kuuluville, onhan leweä Atlantti välillä.

On muuten ihmeellistä ajatella, miten moni täällä
perhettään rakastawa ja waimostaan ja lapsistaan huolta
pitävä isä, tottelewainen ja hywäntapainen poika woi
niin tunnottomaksi ja kurjaksi tulla. Sihnä tähän on
luullakseni kaksikin asiaa. Ensimmäin amerikkalainen
kapakka-, tai kuten siirtolaiset sanovat „saluuna“-elämä,
ja toiseksi se kristillisyhyttä ja kaikkea korkeampaa mailman-
järjestystä halweksiwa anarkistis-sosialistinen henki, jota
siellä koetetaan kilwan siirtolaisiimme puhalttaa.

Tuo „saluuna“- tai kapakkaelämä on suurelle osalle
meikäläisiä siirtolaisia wallan outo ja uuden uututainen
laitos. Täällä owat ukkomme ja nuoret miehemme jos-
kus pikimältä kaupungissa läydesään pistäntyneet siellä
olewassa olutmyymälässä tai tiliikassa otamassa itselleen
pullon pari olutta tai jonkun wiinaryhyn. Mikään
hurvipaikka ei tuo laitos hänelle ole ollut. Wiinansa on
hän noutanut, jos se hänen tapanensa on ollut, kotiinsa tai
juonut sen kylässä tutawiensä seurassa.

Amerikassa jätävästoin on kapakka-elämä monin kerroin houkuttelevampaa. Siellä on upeimmilla seu-
duilla kaupunkipaikoissa kapakka kapakan vieressä. Työ-
mailta tullessaan on siirtolaisten kulkuteiden vieressä
toijinaan kymmenittäin semmoisia. Siellä on kapakoilla
paljoa suurempi viehätyks kuin kotimaassa konsanaan.
Amerikkalainen on, olipa millä alalla tahansa, liikemies
tiireestä kantapäähän. Hän osaa laittaa kansanmiestäkin
varten kapakan niin viehättäväksi, että se kokonaan hur-
maa Suomen maaseudun yksitoikkoisuudesta sinne ekshy-
neen siirtolaisen. Siellä on avarat, lämpimät, hyvin
sijustetut huoneet, siellä pelit ja musiikit, monellaisista
juoma-aineista puhumattakaan. Ne lumoavat tam-
möisiin ihaniuksiin tottumattoman suomalaisraukan.
Hän menee sinne ensin vain uteliaisuudesta, mutta vä-
hitellen viehättävät ne häntä niin, ettei hän enää voi
niistä irtautua. Sinne siirtyy hän, kun vain on vähä-
senkin rahoja, ja kun ei niitä enää ole, menee hän odot-
telemaan semmoisia, joilla olisi rahoja ja tarjoisivat
hänelle ilmaiseksi väkijuomia. Niin tulevat kapakat tai
„saluunat“ hänelle hartauspairoiksi, jotka hankaavat
häneestä vähitellen pois kaikki jalommat tunteet, ja muis-
tot, muuttaen hänet tunnottomaksi elukaksi, jonka oma-
tunto on poltettu. Juoppous vie hänet sitten toijinkin
synteihin, etupäässä haureuteen.

Anarkistis-fojalistinen henti.

Ettei tällöisen onnettoman tunto milloinkaan
heräisi, että tuo kova ja paatunut mieli pyyhisi nukutet-
tuna ja aina vain syvennin paatuiksi, siitä pitävät
huolen anarkistis-fojalistiset agitaattorit, joita kansa-
laistemme seassa Amerikassa vilisee vilisemällä ja

jotka samanhenkisten sanomalehtien ja kirjallisuuden kautta koettavat saarnata kaikkea jalompaa ja ylevämpää, erittäinkin Raamattua ja kristinuskoa selwaarvaa ja pilkkaavaa oppia. Tammöisiä agitaattoreja on sinne Amerikkaan siirtynyt aivan tarpeeksi, enimmäkseen enemmän tai vähemmän kotimaassaan haaksiriktoon joutuneita herrariepuja. Siellähän Amerikassa on ensinnä myöskin julkaistu suomentielellä törkeimmät kristinoppia pilkkaavat kirjat, kuten esimerkiksi „Ingersollin walitut teokset“ ynnä muut.

Tällaisien mestarien ja tällaisten kirjojen vaikutuksen alaisina kansalaisemme sitten kokonaan siiveellisesti raastuivat. Itsenäisyys muuttuu työkeäksi ja osalla törkeäksikin ylvästelemiseksi. Koti unhoittuu monelta, ja nekin, jotka tänne kotimaahan palaavat ja jotka ovat moisen kirjallisuuden ja moisten henkisesti mädänneiden kulkuripuhujain vaikutuksen alaisiksi joutuneet, ovat sellaista laatua, että isänmaamme saa melkein olla kiittollinen, kun he korjaavat luunsa ja lihansa jonkun ajan perästä jälleen Amerikkaan.

Kyllä he täällä esiintywät sosialisteina, mutta aniharwalla on edes alkeellisiaakaan tietoja siitä, mitä sosialismin aate merkitsee. Useimmin sosialismi supistuu siihen, että he tekewät enemmän tai vähemmän törkeätä ja kömpelöä pilkkaa uskonnosta ja kirkosta. Täytyyhän sitä täällä kotona näyttää, ettei olla enää niin yksinkertaisia, kuin nuo kotoiset kollot, jotka vielä uskowat, mitä papit heille walehtelewat. Toiset tässäkin suhteessa owat hiukan warowaisempia, toisilla on ikäänkuin jommoimenkin kuume esiintyä jumalankieltäjänä. On sellaisiakin, jotka kotimaahan tultuaan kulkewat asunnosta asuntoon kuljettaen taskussaan Ingersollin tai jonkun muun Jumalan pilkkaajan kirjoittamia kirjoja ja koettawat niillä

saada entisiä tuttaviaan uskomaan Raamatun walheel-
lisuuteen. Tavallisesti tuollaiset henkilöt toki lauhduvat
kiihkoissaan jonkun aikaa kotimaassa oltuaan ja nähtyään,
ettei täällä heidän viisauttaan kattoon kohoteta. Kai-
kissa tapauksissa on heidän tyhmäkömpelö esiintymi-
ensä sen vaikuttanut, että monilla seuduilla Pohjanmaalla
Zumalan kieltäjä ja sosialisti ovat kansan keskuudessa
saaneet saman merkityksen.

Epärehellisyys ja petokset.

Muutenkin on siirtolaisuus ihmisten luonnetta ja
siiveellisiä käsitteitä suuresti alentanut. Pappi saa esi-
merkiksi heiltä kirjeitä, joissa on semmoisia esityksiä, mitkä
ovat oman sa herättämään suurta kummastusta, niihin
kun, Luojan kiitos, ei ole kotimaassa olevien keskuudessa
totuttu. Aivan viattomasti pyytää joku siirtolainen
esimerkiksi, että pappi kirjoittaisi, kun vaimo ja lapset
matkustawat Amerikkaan, lapsien iät nuoremmiksi, että
ne täten pääsisivät vähemmällä matkulla Amerikkaan.
Toinen taas lähettää kirjeen pyytäen, että hänen kaksi-
toista vuotias poikansa tehtäisiin neljäntoistavuotiseksi,
ettei sen tarvitsiji käydä koulua Amerikassa. Vielä tulee
joku siirtolainen ja tarjoo dollareja papille, että se pääs-
täisi hänen huonolukuisen omaisensa kasteenliittoon uudis-
tamaan. Sanalla sanoen: he aivan tähdellä tunnolla
ja ikäänkuin tavallisena kauppa-asiana pyytävät papin
tekemään törkeitä warkarikoksia, joista woisi wiran me-
nettäminen ja wankeus seurata. Tuo Amerikan äärim-
mäishyten kehittynyt „bisnejs“, liikehenki, se wiheliäinen
menettely, jota monet sikäläiset omatekoiset sielunhoitajat
harjoittawat, on oman sa wajottamaan kansalaistemme
siiveellisyyskäsitteitä tämmöiseen turmeltumiseen.

Minimoista siiveellisten käjitteiden mädäntymistä
siellä Amerikasja täkäläisten siirtolaisten keskuudessa
voidaan tavata, ei kuulu enää minun esitykseni piiriin.
Olsoon vain ikäänkuin sivumennen mainittu, että siellä
saa nähdä sängen usein, miten eivät mitkään lupaukset,
eivät mitkään suku- ja veriheimolaisuudet, kuinka liikeisiä
ne sitten ovatkin, ole esteenä mitä sydämettömimpien
petollisuuksien ja petkutuksien harjoitukselle. Voi kyllä
sanoa, että tämä yhteiskuntahan se on useimmat näistä
kasvattanut ja sehän siitä saa vastata. Tähän voi kum-
minkin huomauttaa, ettei paraskaan kasvatus voi auttaa,
jos henkilö joutuu turmeltuneeseen ympäristöön, „sillä
pahat seurat turmelewat hyvät tavat“ ja „hyji paha
voi helpommin turmella yhdeksän hyvää, kuin yhdeksän
hyvää parantaa yhden pahan“. Se willintyminen ja wal-
lattomuus, mikä siellä ainakin nykyään monilla seuduilla
kansalaisytemme keskuudessa vallitsee, on omanja tur-
melemaan parhaitakin luonteita, jotka semmoiseen kes-
kuuteen joutuvat. Kun moiset henkilöt sitten saapuvat
kotimaahan, osoittavat he tietenkin samaa tunnotto-
muutta täälläkin. Monet ikävät petkutukset, joita ei ole
ennen Etelä-Pohjanmaalla kansanmiesten keskuudessa
tapahnut, ovat tämmöiset siirtolaiset toimeenpanneet.

Loppulause.

Olen nyt tullut esitykseni loppuun. Olen koettanut tässä kuvailla Amerikkaan siirtymisen vaikutuksia; vaikutuksia sellaisia, jotka ovat jättäneet merkinsä kansamme oloihin ja luonteeseen. Kuten esityksestäni on voitu huomata, ovat ne vaikutukset, joilla on ollut ikäviä ja vahingollisia seurauksia, paljon lukuisimmat kuin ne, joilla on ollut hyvät ja hyödylliset jäljet.

Kun tätä ikävää menoa katselee, tulee jokaisen isänmaanystävän mieleen kysymys, onko meidän jääminen vain ristissä käsin tätä tarkastelemaan. Täytyykö meidän toimetonna nähdä, miten maamme paras ja työhön kykenewin väestö virtaa täältä pois vieraisiin maihin, miten siitä suuret joukot wieraantumistaan wieraantuwat syntymämaalleen tai joutuwat tuhon ja turmion uhreiksi. Minusta ei näin saisi tapahtua. Minusta olisi täällä mitä pikemmin ryhdyttävä yrityksiin tämän siirtolaiستulwan tyhnyttämiseksi. Olisi mietittävä, eikö olisi keinoja löydettävissä, joilla kansamme nuoriso ja työhön pystywin waliojoukko olisi isänmaahan kiinnitettävä.

Olen kyllä kykenemätön neuvoja antamaan ja paljo ei minulla ole niitä annettavissakaan, mutta muutama seikkoihin tahtoihin kiinnittää huomiota.

Ensinnäkin pitäisin mitä tarpeellisimpina, että yleisen valistuksen kautta koetettaisiin kansamme mieleen painaa suurempaa rakkautta ja mieltymystä tähän isänmaahan, tähän maahan, jossa „auroin, miekoin, miettehin isämme sotivat. Kun päivä piili pilviin tai loisti onnen paistehin, täsi’ Suomen kansan vaikeimmat he vaiwat kokiwat.“ Olisi painettava mieliin, miten tämä maa on meidän maamme, isäimme maa, joka on meidän oma omituinen, meidän isäimme muokkaama ja raatama. Tämä on maa, jonka nurmen alla he lepäävät päivätyhönsä päätettyä ja jonka maan he owat meille perinnöksi jättäneet. Emme saa tätä maata hyljätä ja halveksia.

Mutta siinä ei ole kyllä, että yleisen valistuksen kautta koetetaan kansamme sydämiin sytyttää rakkautta isänmaahan ja kotiseutuihin. On pidettävä huolta, että niin monelle tämän kansan lapselle kuin wain mahdollista on, hankittaisiin kappale tätä isänmaata.

On luonnollinen asia, ettei ole helppoa henkilölle, jolla ei ole kämmenen leveyttä tästä maasta, tyrkyttää isänmaanrakkautta tai toisin sanoen saada häntä ihailemaan maata, josta hänellä ei ole „osaa eikä arpaa“. Puhe isänmaasta ja sen rakastamisesta kaikuu silloin kuuroille korville. Ruotsissa onkin tämä asia käsitetty ja siksi onkin siellä muodostunut yhdistys, johon kuuluu henkilöitä kuninkaallisesta perheestäkin ja jolla on tarkoituksena siirtolaisuuden estämiseksi hankkia maata niin monelle tilattomalle kun mahdollista on. Onhan tosin meilläkin „tilattoman väestön rahastoja“, lähes joka kunnassa. Niiden toimintaa olisi waan enemmän ja enemmän laajennettava ja joka pitäjään olisi koetettava saada jommoinkin toimikunta, joka ryhtyisi harkitsemaan siirtolaisuuden syitä. Mutta samalla kun se harkitsisi näitä syitä, samalla olisi myöskin mietittävä

keinoja, miten näitä syitä voitaisiin poistaa ja kansaa kotiseutuun kiinnittää.

Sitä nurinaa liiallisista vero-rajituksesta, joka on yleinen, wallanfin maanomistajain keskuudessa, olisi koetettava vähentää. Maatilanomistajat, erittäin pikkutilalliset ovat todentotta liiaksi veroilla rasitetut. He saavat maksaa semmoisiafin veroja, joiden rajitukseen eivät warakkaatkaan tilattomat, esimerkiksi maakauppiat, tarvitse ottaa osaa. Näitä veroja ja rajituksia olisi wälttämättömästi vähennettävä, sillä muuten ei halu maanviljelykseen kehity, waan päinvastoin laimenee.

On kyllä warma, että nykyään tuskin olisi löydettävissä mitään teppsiä keinoja, jotka tuon maamme niin herpaisewan siirtolaisuuden lopen lopettaisivat tai kowinkaan pieneen määrään supistaisivat. Näitä ei woida löytää siitä syystä, että elämisen ehdot Amerikassa nykyään ovat niin paljoa paremmat kuin meidän maassa, ja koska niin suurella ihmisjoukolla on semmoinen käsitys isänmaasta, että tämä on siellä olemassa, misjä kunkin on hyvä olla. Suulisin kumminkin, että elämän ehdot woisivat parantua täällä meidänkin maassa, jossa wielä on kymmeniätuhansia tyhnyrialoja wiljelykseen kelpaawaa waikka siihen wielä käyttämätöntä maata ja misjä on koskia ja wesivoimia, joilla voitaisiin panna käyntiin mimmoisia tehtaita tahananja. Tuskin wielä ollaan paljonkaan selwillä siitä, kuinka paljon metallia meidän maamme sisältää. Wuoriteollisuus woisi kenties hywinfin kehittyä, kunhan waan suurempi innostus ja toimelaisuus saisi wallan kansamme keskuudessa.

Raakista ponnistuksesta huolimatta ei siirtolaisuutta woi, kuten jo sanoin, kowinkaan vähään supistaa. Se tulee siis wastaisuudessa fin wielä pitkiä aikoja kestä-
mään. Näin ollen on tämäkin asia tarkemman huomion

ejineeksi otettava. Yhdysstateita kotimaassa olevien ja Amerikkaan siirtyneiden välillä on senwuoksi aina enemmän ja enemmän lujitettava. Siinä suhteessa onkin ollut viime aikoina parempia merkkejä nähtävissä. Amerikkaan on siirtynyt kunnollisia, sivistyneitä kansalaisia, lääkäreitä, pappeja, j. n. e. Toivottava olisi, että yhteisiä sanomalehtimiehiäkin sinne aina enemmän ja enemmän siirtyisi, että nuot kaikellaiset herrariewut, jotka siellä suurinta ääntä ovat tähän asti pitäneet, joutuisivat wähitellen siihen asemaan, minkä he ansaitsewat. Kansamme opetustoimi, sekä hengellinen että maallinen, olisi Amerikassa yhä enemmän kehitettävä. Kotimaalaisia oppineita henkilöitä olisi sinne siirtolaisten joukkoon runsaammin siirtyminen.

Lainsäädännön alalla olisi wälttämättä siirtolaisten oloja sekä kirkollisia että yhteiskunnallisia tarkemmin ja paremmin täällä järjestettävä, sillä nykyään ovat ne kowin ikäwällä kannalla. Tämä järjestely on sitä tarpeellisempi, ettemme millään tarwalla waikeuttaisi niiden siirtolaisten kotiinpalaamista, joilla olisi halu tänne takaisin tulla ja tänne jäädä asumaan. Kyllä jää sittekin wielä paljon sellaisia, jotka eiwät milloinkaan tahdo palata tänne, waan jääwät ijäksi wieraalle maalle, unhottaen kotinsa ja isäinsä maan. Tästä huolimatta pitäkäämme siltä yhteyttä siirtolaisten kanssa ja toiwokaamme, että se päivä kerran koittaa, jolloin tämä maa, jonka Luoja on meille antanut, tulee kaikille sen kansalaisille niin rakkautsi ja kalliuksi, että jokainen sen lapsi woi sydämestään yhtyä runoilijan sanoihin: „On Suomi köyhä siksi jää, jos kultaa kaiwanner. Sen wieras kyllä hylkää, waan meille kallein maa on tää; sen salot, saaret, mantereet, ne meist' on kultaiset.“

Yhteiskunnallista kirjallisuutta.

Kansanvalistusseuran kustannuksella ovat ilmestyneet seuraavat oivalliset yhteiskunnalliset tietokirjat:

Siirtolaisuudesta, kirj. Matti Tarffanen.
Toinen painos. 35 siv. 1899. 25 p.

Tämä merimiespappina lauan siirtolaiskassan keskuudessa toimineen asiantuntijan lämminhenkinen esitys siirtolaisuuden syistä ja seurauksista, miten sitä voitaisiin ehkäistä ja sen tuottamia waurioita vähentää, ansaitsee aivan erikoista huomiota. Kirjan loppuun on myös liitetty moniaita neuvoja ja ohjeita Amerikkaan lähtewille.

Kansantaloutta rahwaalle, kirj. Juhon Torwelanen. Toinen painos. 96 siv. 1910. Puoliwaatekansiin sidottuna 1:—.

Tämä pirteästi kirjoitettu lufukirja tahtoo olla ensimmäisenä tuttuwallisena ja ikäänkuin kädestäpitävänä oppaana kaikille niille kansalaisille, jotka wasta-alkajina haluawat lähteä retkeilemään taloustieteen heille tuntemattomille maille. Kun johtaja Torwelaisen kirjan ansioita on kertoilewa ja huwittawa jopa innostuttawakin tyhli, niin luulemme jokaisen myöntäwän, että se on wälitwäätön kansankirja. Herättäwänä, helpottajuisena oppaana alallaan on kirja werraton. Sen maataloutta ja osuustoimintaa suosiwaa kanta ja kotimaan oloja silmällä pitävä esitys lisääwät suuresti sen arwoa ja käyttökelpoisuutta.

Teollisuus ja työwäki, kirj. Eli F. Heckscher.
Suomen oloihin sowittamalla suoment. J. Forsman.
75 siv. 1908. 1:—.

Erittäin onnistunut ja helpottajuisen esitys länsimaiden yhteiskunnallisesta kehityksestä 1800-luvun alkupuolesta asti, työwäen yhteenliittymisestä ja waltion toiminnasta yhteiskunnallisten olojen muuttamiseksi. Afiat esitetään waluuttawalla asiantuntemuksella ilman mitään agitatorijia tai muita siwutarkeitia. Kirjan arwoa lisää suuresti, että se on asiantuntewasti ja Suomen oloja silmällä pitäen suomennettu.

Kansantalouspolitikka, kirj. R. van der Borgh t.
Suoment. Eino Ruusi. 1909. 142 siv. 1: 50.

Diwallinen teos, jonka kuuluisa saksalainen oppinut ja yhteiskunta-tieteilijä, presidentti R. van der Borgh on laatinut ja maisteri Eino Ruusi suomentanut. Kirjan pääluvut käsittelevät „Kansantalouspolitiikan käsitettä ja tehtäviä“, „Yleistä hyödykkeiden talouspolitiikkaa“ (s. o. väestöpolitiikan, ammattiopetuspolitiikan y. m. tyshymyksiä), „Erikoista hyödykkeiden tuotantopolitiikkaa“ (maatalous-, metsänhoito- ja teollisuuspolitiikkaa), „Hyödykkeiden tulutuspolitiikkaa“, „Hyödykkeiden vaihtopolitiikkaa“ (kauppa-, hinta-, raha-, luotto- ja liikennepulmia), „Tulopolitiikkaa“ (m. m. työpalkka- ja köyhäinhuoltopolitiikkaa) sekä lopuksi „Työväenmenestyksipolitiikkaa“. Suomenkielisessä kirjallisuudessa ainoa laatuaan.

Kansanwalistusseuran Tietokalenteri. Ilmes-
tyh vuosittain 300-sivuisena ja värillisillä karttaliitteillä
varustettuna. Sid. 1: 75.

Suunnaton tietovarasto pieniskoosja. Välttämätön tieto- ja hakukirja puolue-elämässä, lainsäädäntötyössä, valtiollisessa, ammatillisessa, taloudellisessa ja yleensä kaikessa edistyselämää koskevassa toiminnassa kotona ja yhteiskunnassa. Sisällyksenä tavattomaan monipuolisuuteen, tietojensa runsauteen, arvoonsa ja viehättävään ulkoasuunsa nähden alallaan ehdottomasti korvaamaton teos jokaiselle kansalaiselle. Vuoden 1910 Tietokalenteri sisältää m. m. seikkaperäisiä tietoja siirtolaisuudesta: siirtolaisten lukumäärästä, yhteiskunnallisesta asemasta, iästä, päämäärästä y. m. sekä koti- että maissa maisja.

Yhteiskunnallinen KäsiKirja sosialista al-
leisjivivistystä varten. Toimituskunta: O. Au-
tere, Einar Böök, J. Forsman, F. O. Lilius,
Matti Helenius-Sepälä ja Väinö Woion-
maa. Avustajina puolen sataa tieteenharjoittajaa
ja erikoisalojen tuntijaa. 12 suurikokoista 48-sivuista vih-
koa à 50 penniä.

Tulee sisältämään toista sataa parhaiten asiantuntijain laa-
timaa aakkosellisten hakusanain mukaan järjestettyä kirjoitusta yhteis-
kunnan tärkeimmistä tietopuolisista ja käytännöllisistä taloudellisista,
siveellisistä, valtiollisista, kansalaisista, kasvatuksellisista, siiveellisistä,
terveydellisistä y. m. tyshymyksiä. Tarjoo suomalaiselle yleisölle yh-
teen paikkaan koottuna perustavat yhteiskunnalliset tiedot kaikilta eri
aloilta (m. m. siirtolaisuudesta) yleistajuisesti, selväpiirteisesti ja riittä-
vän laajasti esitettyinä: Suomen kielessä ei ole julaištu vielä mitään
Yhteiskunnalliseen KäsiKirjaan verrattavaa teosta.

Hinta 75 p.

Näköispainos, Kvs-säätiön Arkisivistyksen digikirjasto

Digitoitu Suomen tiedekustantajien liiton Kopiosto-korvauksista myöntämällä apurahalla.

Alkuperäinen julkaisu:

Siirtolaisemme ja kotimaa : siirtolaisuuden vaikutuksesta kansamme oloihin ja luonteeseen / kirjoitti Yrjö Alanen.

(Kansanvalistusseuran toimituksia ; 154).

Helsingissä : Kansanvalistusseura, 1910.

(Helsingissä : Raittiuskansan Kirjapainossa, 1910)

Kansanvalistusseuran toimituksia 154

YKL 32.21

amerikansuomalaiset; elämänlaatu;
kansanluonne; kulttuurienvälinen
vuorovaikutus; kulttuurikosketukset;
kulttuurivaikutukset; maastamuutto; siirtolaiset;
siirtolaisuus; syyt; vähävaraisuus;
yhteiskunnalliset vaikutukset

ISBN 978-952-7533-35-2

URN:ISBN:978-952-7533-35-2

Kvs-säätiö (Kansanvalistusseura sr)
Helsinki 2022